

LIDER

JU Srednja poljoprivredna škola - Bar

broj 10, maj 2013. godine

O NAŠOJ ŠKOLI

JU Srednja poljoprivredna škola iz Bara svojom djelatnošću nastavlja tradiciju prvoosnovane poljoprivredne škole u Danilovgradu koja je nosila naziv "Knjaževska crnogorska zemljodjelska škola" i bila pod neposrednim nadzorom Prosvjetnog odjeljenja na Cetinju.

Ova škola počela je sa radom 13. maja 1875. godine. Nakon nekoliko prekida sa radom I preseljenja u druge gradove Crne Gore, početkom 1933. godine Škola nastavlja rad u Baru pod nazivom Specijalna poljoprivredna škola za južne kulture "Topolica". Od tada pa do danas Škola djeluje u kontinuitetu.

Srednja poljoprivredna škola u Baru formirana je rješenjem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva SRCG, broj 7946 od 29. maja 1946. godine.

U toku svog razvoja ova ustanova je imala sljedeće nazive: Srednja poljoprivredna škola, Poljoprivredni školski centar "Dušan Vlahović", od 1976. godine Biotehnički obra-

zovni centar "Dušan Vlahović", i od 28.12.1993. godine ponovo Srednja poljoprivredna škola.

Od brojnih priznanja koje su učenici i radnici Škole dobili u proteklom periodu najznačajnija su: Republička nagrada u oblasti obrazovanja "Oktoih" za 1995. godinu, Orden zasluga za narod sa srebrnim zracima za naročite zasluge u stručnom obrazovanju kadrova i doprinos unapređivanju poljoprivrede svoga područja, Nagrada oslobođenja Bara za ostvarene rezultate u obrazovanju kadrova poljoprivredne struke i Zlatna plaketa Zadružnog saveza Jugoslavije u znak priznanja za izuzetan doprinos razvoju poljoprivrede i šumarstva.

Djelatnost Škole je: srednje obrazovanje za rad i dalje školovanje u trajanju od tri i četiri godine; stručno osposobljavanje za rad u trajanju od godinu dana; obrazovanje za rad u trajanju od dvije godine i proizvodnja i promet poljoprivrednih proizvoda.

Škola obavlja obrazovnu djelatnost u sljedećim područjima rada: poljoprivreda, veterina, proizvodnja i prerada hrane, mašinstvo i obrada i obrada metala, lične usluge i saobraćaj.

Svoju djelatnost Škola obavlja u objektu sagrađenom poslije razornog zemljotresa, gdje je sjedište Uprave, a u blizini je nastavno-proizvodni objekat za realizaciju sadržaja praktične nastave i profesionalne prakse.

Škola na osnovu dosadašnjih rezultata rada, ocjena stručnih organa, opremljenosti organizacije rada, estetskog uređenja i dr. spada u kategoriju solidnih.

PRIJEDLOG PLANA UPISA U I RAZRED ZA ŠKOLSKU 2013/14. GODINU

SMJER	RED. BR.	OBRAZOVNI PROGRAM	STEPEN-STRUČNE SPREME	BROJ ODJELJ..	BROJ UČENIKA
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	1.	Veterinarski tehničar	IV	1	30
	2.	Poljoprivredni tehničar	IV	1	30
	3.	Prehrambeni tehničar	IV	1	30
	4.	Voćar-vinogradar-podrumar/Cv-jećar-rasadničar	III	1	15+15
Saobraćaj	5.	Nautički tehničar	IV	1	30
	6.	Brodomašinski tehničar	IV	1	30
	7.	Špeditersko-agencijski i carinski tehničar	IV	1	30
Mašinstvo i obrada metala	8.	Automehaničar/Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije	III	1	15+15

Danas je za nas dan radosti – dan kada su se na čudesan način susrela dva važna školska datuma: Dan škole i dan kada je, prije ravno deset godina, svjetlost dana ugledao prvi broj našeg časopisa „Lider“. Tadašnji profesori i učenici Škole, na čelu sa profesorkom Anastazijom Banović, imali su jasnu viziju da je školski časopis nešto više od običnog lista. Radeći predano i s ljubavlju, prenosili su svoja znanja i saznanja crno-bijelim stranicama, u njima ovjekovječili ljude i događaje čuvajući od zaborava slike sada već minulih školskih dana. Vjerovali su da je list pedagoško sredstvo, ali i teren za mnoge mlade da iskažu svoj talenat koji, možda, na drugi način, ne bi mogli iskazati. Vođeni istim uvjerenjima, leaderskom stazom u proteklih godinu dana koračali smo i mi. Svjesni smo da se razlikujemo od učenika koje su prije deceniju sjedjeli u istim tim klupama i ispisivali slova i brojke po istim tablama. „Sve teče, sve se mijenja“, rekao je Heraklit. Živimo u svijetu informacionih i komunikacionih tehnologija, ali ne smijemo dozvoliti da nam to bude izgovor za zanemarivanje aktivnosti koje vode istinskim, a trajnih vrijednostima. Radoznalost i rad, čitanje, igra, smijeh, prijateljstvo i ljubav vrijednosti su koje ne trpe ustupke. Izazovima savremenog svijeta nije lako odoljeti, ali „Lider“ je tu kao i svake godine da nas podsjeti, podučiti, zabavi, ali i opomene. „Lider“ je poput ogledala – u njegovim stranama naš je odraz. Našeg lica, naše misli i naše duše. „Lider“ – to smo mi!

Uz starojevrejsku mudrost koja je ujedno i poruka ovogodišnjeg „Lidera“, pozdravljam vas u svoje ime i u ime redakcije učenika i profesora i želim da vam boravak na stranama našeg časopisa bude ujedno prijatan i koristan i da mu se uvijek rado vraćate:

Imajte vremena za **rad**, jer to je cijena uspjeha.
 Imajte vremena za **razmišljanje**, jer to je izvor moći.
 Imajte vremena za **igru**, jer to je tajna mladosti.
 Imajte vremena za **čitanje**, jer to je osnov mudrosti.
 Imajte vremena za **prijateljstvo**, jer to je put do sreće.
 Imajte vremena za **smijeh**, jer to je muzika duše.
 Imajte vremena za **sanjarenje**, jer to je put ka zvijezdama.
 Imajte vremena za **brigu o drugima**, jer dan je kratak za sebičnost.
 Imajte vremena da **volite** i da **budete voljeni**, jer to je privilegija bogova.

Vaša
Slađana Tomović, prof.

IMPRESSUM

ČASOPIS „LIDER“

BROJ 10 – maj, 2013. godine

Izdaje:

JU Srednja poljoprivredna škola
 Bar

Za izdavača:

Branislav Knežević, direktor

Glavni i odgovorni urednik:

Slađana Tomović, prof.

Lektura i korektura:

Slađana Tomović, prof.

Kompjuterska obrada:

Zoran Vasilkov

Štampa:

IVPE, Cetinje

Tiraž:

250 primjeraka

REDAKCIJA UČENIKA

Tihomir Radonjić, IV-3	Marko Šečković, IV-6
Milica Milić, IV-6	Andrijana Glavanović,
Monika Janković, IV-3	I-5
Nikola Petrović, I-2	Šaban Osmanović, I-5
Amer Bećirović, I-5	Medin Hamzić, I-5
Ksenija Petranović, I-5	Demir Haris, I-6
Aleksa Korać, II-4	Stefan Bokovac, I-6
Marija Nikolić, IV-3	Zoran Tomić, I-6
Maja Mrdak, I-4	Damir Kačar, I-6
Milan Filipović, IV-3	Ivana Pandurević, I-1
Semir Gutić, IV-3	Jelena Dević, IV-6
Mioljka Kulišić, II-1	Elvis Bišević, IV-6
Suzana Markuš, II-1	
Bojana Pavlović, IV-2	
Ognjen Alavanja, II-4	
Marina Peličić, IV-2	
Darko Adamović, IV-2	
Daria Trivić, II-1	
Tijana Grubač, II-1	
Đorđe Đuković, IV-5	
Danilo Kićović, III-4	
Irma Kuć, III-5	

REDAKCIJA PROFESORA

Milanka Okuka,
 pedagog

Darko Jelić,
 prof. poljoprivredne grupe predmeta

Živanka Krgović,
 prof. crnogorskog-srpskog, bosanskog,
 hrvatskog jezika i književnosti

Valentina Radonjić,
 prof. crnogorskog-srpskog, bosanskog,
 hrvatskog jezika i književnosti

Veljko Tomić,
 prof. poljoprivredne grupe predmeta

Goran Petrušić,
 prof. geografije

Darko Drašković,
 prof. elektro grupe predmeta

Slađana Tomović,
 prof. crnogorskog-srpskog, bosanskog,
 hrvatskog jezika i književnosti

Velika je odgovornost i izuzetna čast za mene biti na čelu ustanove koja postoji već 138 godina.

Istoriju jedne škole čine događaji čiji su akteri ljudi i oni su ti koji svojim djelovanjem ostavljaju otisak. Kroz

Srednju poljoprivrednu školu prošlo je na hiljade đaka koji su danas ugledni članovi ovog društva. Među njima ima i onih koji su svojim talentom i predanim radom doprinijeli da Škola stekne ime i ugled, a mi se i danas radujemo njihovim nagradama i uspjesima. Međutim, njihov uspjeh nije i ne može biti slučajan. Zato je i odgovornost nas sa druge strane katedre izuzetno velika. Osim znanja koje treba da prenesemo učenicima, neophodno je da stvorimo atmosferu u kojoj će učenici moći slobodno da razmišljaju, istražuju, stvaraju i iskazuju svoju individualnost. Savremena škola treba da odgovori na niz zahtjeva koji se stavljaju pred nju, da prepozna pravi put kojim će ići kroz promjene, a takvoj školi je neophodan stručan kadar – jer nema uspješne škole ni uspješnog učenika bez osposobljenog nastavnika. Reforma školstva mijenja ulogu nastavnika, zahtijeva od njega da bude motivator i inovator, a u neposrednoj interakciji sa učenicom. Pohađanje seminara u cilju poboljšanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja stoga mora biti jedan od naših prioriteta. Kao što je rekao Oskar Vajld: “Čovjek nikad ne može biti previše obučen i previše obrazovan.”

Godinu koja je za nama možemo smatrati uspješnom. Sada su pred nama novi izazovi: upis prvaka za školsku 2013/14. godinu, nova učenička takmičenja i profesionalna usavršavanja nastavnika.

Na kraju, uz želju da sljedeće godine postignemo još bolje rezultate kako u nastavnim tako i u vannastavnim aktivnostima, koristim priliku da zahvalim svima koji su doprinijeli afirmaciji JU Srednje poljoprivredne škole: nastavnom kadru, roditeljima i učenicima.

Branislav Knežević, dipl.ing.

SA PROSLOGODISNJEG DANA SKOLE

DNEVNIK NAŠE ŠKOLE 2012 - 2013

- ✦ U organizaciji Crvenog krsta iz Bara, u amfitatru JU Srednje poljoprivredne škole održano predavanje povodom obilježavanja **nedjelje borbe protiv tuberkuloze**. Predavanje realizovao dr Emil Dacić. Datum: **20.09.2012. g.** Prisustvovali učenici I razreda.
- ✦ Sastanku **Opštinskog dječijeg parlamenta** prisustvovali učenici Srednje poljoprivredne škole: Marko Šećković i Doroteja Milanović. Na sastanku promovisan LPAM. Datum: **22.09.2012.g.**
- ✦ U organizaciji **CSO** u periodu 04–05. oktobra 2012. g. održan seminar za nastavnike koji iz vode nastavu iz predmeta Preduzetništvo. Seminaru prisustvovao prof. Mauro Petranović.
- ✦ U periodu 06–13.10.2012. g. realizovana **maturska ekskurzija na relaciji Prag–Dresden–Beč**. Broj učenika koji je učestvovao na maturskoj ekskurziji je 51. Agencija Skay Tours iz Nikšića. Nastavnici: R. Obradović, Ž. Janković i M. Okuka. Vođa puta direktor B. Knežević.
- ✦ Profesor Srednje poljoprivredne škole Miško Mijović promovisao svoju prvu knjigu: **“Razvoj brodarstava u Crnoj Gori od 1878. do 1991. g. sa posebnim osvrtom na razvoj ‘Jugoocanije’ Kotor i ‘Prekookeanske plovidbe’ Bar”**. Promocija održana 24.10.2012. g. u prostorijama OŠ “Srbija” u Starom Baru.
- ✦ Direktor škole B. Knežević prisustvovao seminaru **“Organizacija i upravljanje”** koji je održan 02. i 03.11. 2012. g. u Srednjoj stručnoj školi u Bijelom Polju.
- ✦ Srednja poljoprivredna škola jedna od tri učesnice u projektu **“Mapiranje politika i praksi stručnog obrazovanja za socijalnu inkluziju i socijalnu koheziju”**. Projekat se realizuje u više zemalja: Crna Gora, Srbija, Makedonija, BIH, Hrvatska, Albanija, Turska i Izrael.
- ✦ U organizaciji NVO ALFA Centar iz Nikšića na Žablju je organizovana radionica na temu **“Članstvo u NATO izazov ili potreba”**. Radionici prisustvovao prof. Mauro Petranović.
- Datum:** 07–09. decembar 2012. g.
- ✦ U organizaciji Zavoda za školstvo 14.11.2012. g. održan seminar za koordinatore PRNŠ-a u srednjim stručnim školama na temu **“Mentorstvo nastavniku pripravniku”**. Seminaru prisustvovala Milanka Okuka, pedagog.
- ✦ U organizaciji Zavoda za školstvo u OŠ “Blažo Jokov Orlandić” u Baru održan seminar za direktore posvećen **Planiranju i odlučivanju**. Seminaru prisustvovao direktor škole Branislav Knežević.
- Datum:** 16. i 17. novembar 2012. g.
- ✦ Na poziv JU Mješovite srednje škole iz Kalesije, a nakon uspostavljanja saradnje i zajedničkog učešća u projektu o organskoj proizvodnji, istu školu su posjetili predstavnici JU Srednje poljoprivredne škole Darko Jelić, Merima Đukić i Nedeljko Knežević. **Datum:** 17.11.2012.
- ✦ Školu posjetili predstavnici Škole za preduzetništvo sa Univerziteta Donja Gorica, a učenicima završnog razreda predstavili program **Konkursa za najbolju biznis ideju** i mogućnostima da se oprobaju u preduzetništvu za mlade. **Datum realizacije:** 20.11.2012. g.
- ✦ U Srednjoj poljoprivrednoj školi **realizovana radionica za mentore i nastavnike pripravnike**. **Datume realizacije:** 22.11.2012. g.
- ✦ U okviru obuke direktora vaspitno-obrazovnih institucija, direktor Škole Branislav Knežević prisustvovao seminaru pod nazivom **“Upravljanje promjenama”**, koji je održan u Nikšiću 30. i 01. decembra 2012. g.
- ✦ Realizovano mikroistraživanje na temu: **“Komunikacija učenika i nastavnika u školi”**.
- Period realizacije:** prva sedmica decembra 2012. g.
- ✦ U organizaciji Instituta za javno zdravlje **realizovana anketa** za učenike posvećena pušenju i

DNEVNIK NAŠE ŠKOLE 2012 - 2013

narkomaniji (5 odjeljenja). **Datum realizacije:** 22.03.2013. g. Moderator: Milijana Božović, viša medicinska sestra.

- ↗ U Srednjoj poljoprivrednoj školi **realizovan jednodnevni seminar: “Upotreba pitanja u nastavi”**. Voditeljke obuke su bile Radmila Bajković, psiholog, i Tatijana Vujović, pedagog. Seminar je akreditovan od strane Ministarstva prosvjete, a realizovane aktivnosti na seminaru omogućile nastavnicima primjenu različitih tehnika u radu sa učenicima koje će im biti dobra mentalna alatka u procesu konstrukcije znanja i funkcionalnog učenja. **Datum realizacije:** 23.03.2013. g.
- ↗ U amfiteatru JU Srednje poljoprivredne škole učenicima završnog razreda (6 odjeljenja) predstavljen **studijski program Pomorskog fakulteta** iz Kotora. **Datum realizacije:** 29.03.2013. g.
- ↗ U organizaciji RJ Centra bezbjednosti Bar, u amfiteatru Srednje poljoprivredne škole održana tribina pod nazivom: **“Facebook DA – nasilje NE”**. Prisustvovalo 120 učenika. **Datum realizacije:** 01.04.2013. g.
- ↗ Učenicima završnog razreda predstavljen studijski program Univerziteta “Mediteran”.
Datum realizacije: 02.04.2013. g.
- ↗ U Srednjoj poljoprivrednoj školi realizovana obuka nastavnika za organsku proizvodnju u okviru projekta **TEMPUS EDUCO**. Prisustvovali članovi aktiva za poljoprivredu, proizvodnju i preradu hrane (11). **Datum realizacije:** 05–06.04.2013. g.
- ↗ **NVO „Juventas”** u Srednjoj poljoprivrednoj školi realizovala anketu o seksualnosti, seksualnoj orijentaciji i partnerskim odnosima kao i zastupljenosti ovih tema u nastavi. Upitnik realizovan u pet odjeljenja. **Datum realizacije:** 09.04.2013. g.
- ↗ Opštinska organizacija Crvenog krsta u saradnji sa Srednjom poljoprivrednom školom realizuje Program: **„Promocija humanih vrijedno-**

sti”. Programom su obuhvaćene različite teme iz oblasti konflikata, komunikacije, vršnjačkog nasilja, tolerancije i elektronskog nasilja. Prema procjeni realizatora i samih učenika program je izuzetno prihvaćen i koristan za svakodnevni život i odrastanje mladih u okruženju u kojem, nažalost, preovladava sve više nasilja.

- ↗ Eksterna matura za učenike završnog razreda počela u subotu, **13.04.2013. g.** izradom eseja u okviru nastavnog predmeta Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost.
- ↗ Učenici Srednje poljoprivredne škole (25) pridružili su se akciji dobrovoljnog davanja krvi, koje se realizovalo u prostorijama škole. Akciji su se pridružila i dva nastavnika.

Datum realizacije: 16.04.2013. g.

- ↗ U Srednjoj poljoprivrednoj školi u Baru za nastavne predmete Tehničko crtanje i Mašinski elementi održano je **Treće državno takmičenje u oblasti mašinstva**. Takmičilo se 26 ekipa, odnosno 78 takmičara iz 11 srednjih stručnih škola sa teritorije Crne Gore. **Datum:** 20.04.2013.g.
- ↗ U hotelu “Ramada” u Podgorici u okviru takmičenja “Mladi eko-reporteri” i “Za manje smeća” uručene nagrade našim najboljim mladim ekoreporterima (nagrađeno sedam učenika u nekoliko kategorija). Profesori mentori: mr Tanja Kragulj i Slađana Tomović, prof. **Datum:** 20.04.2013. g.
- ↗ U hotelu “Balkan” održano Međunarodno takmičenje frizera. Naši takmičari zauzeli IV mjesto na nivou škole. Profesor praktične nastave: Sanija Muzurović. **Datum:** 21.04.2013. g.
- ↗ Eko-filmom “Mr recycle bin” učenici Srednje poljoprivredne škole ovojili I mjesto na takmičenju koje je predviđeno BWS projektom. Profesori: Marija Šušter i Merima Đukić. **Datum:** 23.04.2013.

Priredila: Milanka Okuka, pedagog

KOMUNIKACIJA NASTAVNIKA I UČENIKA U ŠKOLI

Živimo u vremenu u kome svakog trenutka u svim oblastima života dolazi do novih tehničkih i naučnih otkrića. Kako škola ne bi bila stavljena u poziciju izgubljene bitke, nastava kao interakcijski proces u kome učestvuju nastavnici i učenici zahtijeva praćenje tih promjena i davanje sopstvenog doprinosa tom razvoju. Inovativnost tako postaje zahtjev vremena, a vještina komuniciranja jedna od ključnih kompetencija nastavnika. Dobrom komunikacijom možemo da prevaziđemo konfliktne situacije sa učenicima i kolegama. Ako tome dodamo dobro i temeljno pripremanje za nastavni čas, autoritet zasnovan na povjerenju i međusobnom uvažavanju u učionici, uz profesionalan odnos nastavnik – učenik, uspjeh svakako neće izostati. Dobra komunikacija u učionici je osnovni preduslov kvalitetne nastave i alatka nastavnika za stvaranje podsticajne atmosfere za rad i saradnju sa učenicima.

Ako prihvatimo shvatanje da je nastava oblik socijalne interakcije i izrazito komunikacijski proces, onda je moguće tvrditi da se između nastavnika i učenika uspostavljaju različiti oblici i varijante socijalnog uticaja i to ne samo uticaja nastavnika na učenike, već i obratno.

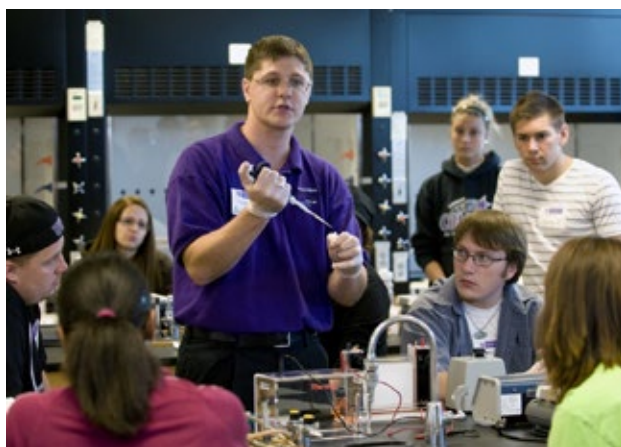
Predmet bavljenja u ovom mikroistraživanju je upravo sagledavanje stavova učenika i nastavnika o međusobnoj komunikaciji i uočavanje dobrih i loših strana komunikacije na nivou škole. Za potrebe mikroistraživanja korišćen je upitnik otvorenog i zatvorenog tipa. Nastavnici i učenici su imali mogućnost izbora više tvrdnji u okviru jednog pitanja.

Većina anketiranih nastavnika saglasna je sa tvrdnjom da razumijevanje i međusobno uvažavanje (48%), te njegovanje i podsticanje saradničkih odnosa (36%) karakteriše međusobnu komunikaciju nastavnika i učenika. Sa ovim tvrdnjama slaže se 30,32% učenika. Većina anketiranih učenika (preko 58%) smatra da problemi, svađe i nerazumijevanje karakterišu komunikaciju učenika i nastavnika.

Zabrinjava podatak da 41,80 % anketiranih učenika smatra da previše nasilnih učenika u školi utiče na komunikaciju nastavnika i učenika. Komentarisane nasilnog ponašanja ukazuje da se u školi suočavamo sa takvim ponašanjem, da neprimjereno ponašanje utiče na ponašanje drugih učenika, njihovu motivaciju i učenje, a svakako i da utiče na nastavnike. Tvrdnja da su nastavnici prema nekim učenicima previše popustljivi je zanimljiva i može biti povod za razgovor sa učenicima i nastavnicima, kako bi utvrdili prema kojim učenicima i u kojim situacijama su nastavnici previše popustljivi. Ako dosadašnji stil komunikacije nije bio efikasan, nameće se zaključak da treba da mijenjamo pristup problemu, sagledamo ga iz perspektive učenika i nastojimo da uočene slabosti na polju komunikacije sa učenicima otklanjamo. Ne budemo li nešto mijenjali, ne možemo ni očekivati bolje rezultate. Problem u komunikaciji možemo riješiti na drugom nivou svijesti od onog na kojem smo ga stvorili. Potrebno je, dakle, osvijestiti naše viđenje situacije koje nije baš najbolje jer učenici nisu zadovoljni, bez obzira na to ko je u pravu, a ko nije.

Uspješne komunikacije nema bez **aktivnog slušanja**, što podrazumijeva da učenika treba gledati u oči, prvo ga saslušati pa govoriti, postavljati pitanja, parafrazirati, više koristiti ti-poruke, a manje ja-poruke, izbjegavati ometajuće pokrete, saosjećajno slušati, pokazati učeniku da smo ga razumjeli bez procjenjivanja.

Dobra komunikacija može poslužiti nastavnicima da se približe učenicima, odnosno da kroz konstruktivan razgovor sagledaju stvari iz učeničkog ugla i istovremeno koriguju ponašanje učenika. Za nastavnike je posebno važno da sa učenicima ne grade drugarski odnos, već da zadrže profesionalni odnos nastavnik – učenik, i da ne zanemaruju i ne potcjenjuju učenika neprimjerenim komentarima, što najčešće dovodi do konfliktnih situacija.

Dobra komunikacija omogućava nastavniku da bolje približi gradivo učenicima i da predstavi sebe kao osobu koja ne misli samo na školu i sebe, nego i njih. Mnogim „izletima“ van gradiva učenici će se zainteresovati da redovnije pohađaju nastavu, a na taj

način će im se i sugerisati da će se sa njima razgovarati, a ne samo da su oni ti koji uvijek moraju slušati. Stil nastavnikove komunikacije u učionici i te kako se odražava na kompletnu atmosferu koja vlada u učionici.

Nastavnici (60%) smatraju da je nezainteresovanost učenika osnovna prepreka dobroj komunikaciji.

Nije ohrabrujući podatak da se 50% učenika i 64% nastavnika izjasnilo da se njihovi vršnjaci neprihvatljivo ponašaju prema nastavnicima. Razlog takvog ponašanja može biti i u strogom držanju u porodici, kada dijete nema „prostora“ da zadovolji svoje potrebe za igrom, druženjem, za iskazivanjem svog mišljenja. Ono ih potiskuje, a pritom, gomilajući tu neistrošenu energiju, dođe u učionicu gdje osjeća manji pritisak i počinje da prazni onu nagomilanu energiju zadovoljavajući tako i svoje potrebe. Ono što roditelji ne smiju da zaborave jeste da obrate pažnju na potrebe i interesovanja djeteta. Samo na taj način će komunikacija sa nastavnicima i život djeteta biti jednostavniji, bez teškoća i napetosti. Neprihvatljivo i nedolično ponašanje učenika prema nastavnicima zavisi i od stepena uspostavljenosti autoriteta u učionici, (ne)jasnih pravila ponašanja i (ne)dosljednosti nastavnika u korektivnom pedagoškom radu.

Za unapređenje komunikacije na relaciji učenik – nastavnik učenici predlažu:

- ✦ **spremnost nastavnika da izdvoje vrijeme za razgovor sa učenikom;**
- ✦ **izdvojeno i prikladno mjesto za razgovore učenika i nastavnika;**
- ✦ **veću inicijativu učenika;**
- ✦ **pažljivo osmišljavanje susreta sa nastavnicima.**

Anketirani učenici (43,44%) smatraju da oni uvažavaju i poštuju svoje nastavnike. Sa tom tvrdnjom saglasno je 12% nastavnika koji smatraju da učenici u socijalnim kontaktima sa nastavnicima iskazuju svoje poštovanje i primjeren odnos.

Učenici i nastavnici su imali priliku da ocijene svoje komunikacijske vještine i kvalitet svoje komunikacije sa drugim ljudima. Najveći odsto učenika (41,80%) ocijenio je svoje komunikacijske vještine i kvalitet komunikacije sa drugim ljudima ocjenom 3, a nastavnici ocjenom 4 (48%).

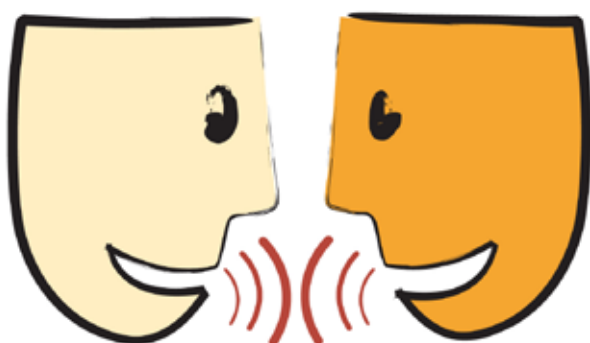
Međusobnu komunikaciju nastavnika i učenika na nivou škole nastavnici (70%) i učenici (52%) ocijenili su ocjenom 3.

Iskren razgovor bez međusobnog okrivljavanja najbrže doprinosi rješavanju problema. Simbolično, ovakav razgovor naziva se „jezikom žirafa“. Žirafa ima najveće srce od svih sisara, najviša je, što joj omogućava da sagleda stvari iz drugeperspektive.

Komunikacija je važan segment međuljudskih odnosa. Kako god shvatili, kao mit ili istinu, ali uzrok većine konflikata je upravo nedostatak komunikacije.

Komunikacija je tema uvijek relevantna za istraživanje i praćenje. Uočene slabosti treba da nam posluže kao podsticaj da unapređujemo rad na polju komunikacijskih vještina nastavnika i učenika. Imajmo na umu Šekspirove riječi:

“Daj svakom čovjeku svoje uho, ali malobrojnim svoj glas“.

Priredila: **Milanka Okuka, pedagog**

ISTRAŽIVALI SMO...

ZAŠTO MLADI MALO ČITAJU

Nekada su ljudi provodili čitave noći uz plamen svijeće "gutajući" dostupno im štivo. Danas, kada je mnogo zavidnija situacija u pogledu dostupnosti literature, čitalačka publika svakim danom broji sve manje članova. Šta je uzrok ovakvom paradoksu? Očito da čitalačka navika kod mladih nije izgrađena. Djela klasične književnosti, koja se najčešće izučavaju u školi kao školska lektira, postala su mučno i naporno štivo sa čijim se sadržajem učenici najčešće upoznaju preko Interneta. "Ana Karenjina" je samo jedan dosadan film. "Sažvakane" verzije sa Interneta učenici prosljeđuju dalje u vlastitoj verziji onima koji nemaju volje ni da se posluže Internetom. Ovako to izgleda na primjeru "Čiča Gorja": Čale penzos ima dvije kćerke koje ga ne poštuju ni dva posto, jer misle da je ljakse. On sve što ima šteka i daje njima, a njima nikad dosta. Na kraju, kad nije imao odakle da im nabavi pare, on pukne i rikne. „Seobe“

opet imaju svoje skraćeno izdanje: *Radi se o Srbima, vojnim gastarbajterima, koji traže autonomiju. Međutim, Švabe baš briga za njih, pa ih samo iskorišćavaju za sitne pare na crno. Ovima se sve smuču, pa zapale za Rusiju. Tu se međusobno pozbunjuju na „should I stay, or should I go“ foru. Neki odu, neki ostanu, a Rusi ih kao i Švabe, ispale za šljaku i papire.*

Kineska poslovice glasi: **Tri dana nemoj čitati knjige i tvoje će riječi izgubiti ljepotu.** U namjeri da potvrdimo ili opovrgnemo postavljenu hipotezu po kojoj mladi malo čitaju, sprovedi smo anonimnu anketu „**Koliko mladi čitaju**“ na slučajnom uzorku od 10% od ukupnog broja učenika od I do IV razreda naše škole.

Na pitanje „Da li volite da čitate“, 7,50% od ispitanih učenika odgovorilo je „mnogo“, 55% učenika je odgovorilo „dovoljno“, a 37,50% je odgovorilo da „ne voli“ da čita. Slobodno vrijeme samo 5% učenika provodi čitajući, 45% čita „ponekad“, a čak 50% to čini „rijetko“. Sedmično 30% učenika provede bar jedan sat čitajući, 12% učenika čita nekoliko sati sedmično, a 57,70% čita oko jedan sat sedmično! Belestristiku voli da čita 12,50% učenika, naučnu literature 45%, a bestselere 42,50%. Članstvo u biblioteci ima 65%, a 15% su članovi i školske i gradske biblioteka. Uprkos tome, knjigu iz biblioteke svega 2,5%

učenika pozajmi nekoliko puta sedmično, 35% nekoliko puta mjesečno, a čak 62,50% tek nekoliko puta godišnje! U posljednjih godinu dana, 17,50% učenika nije pročitao nijednu knjigu, 40% je pročitao 1–5, 35% je pročitao 6–10 knjiga, a 16 i više knjiga svega 7,50% učenika. Učenici knjige rijetko kupuju: 52,50% učenika nikada ne kupuje knjigu, dok 47,50% učenika knjigu kupi 1–3 puta godišnje, i to najčešće kao poklon.

Rezultati analize ankete nijesu odraz samo stanje u našoj školi, već cjelokupne društvene zajednice. Raj više niko ne zamišlja kao svojevrсну Borhesovu biblioteku. Izreka Tome Akvinskog: “Čuvaj se čovjeka koji je pročitao samo jednu knjigu”, odavno je izgubila na značaju. Da li je to samo privid ili neki mladi ljudi s ponosom ističu da nijesu pročitali nijednu knjigu?

Sociolog Branka Čalasan smatra da je informatička revolucija dovela do promjena i nametnula mladima jednostavniji pristup informacijama i učenju. “Knjiga vaspitava i podučava, dok sredstva mas-medija, u zavisnosti od izbora sadržaja, pasiviziraju i vode duhovnom siromaštvu. Porodica i škola gube trku sa medijima koji sve više okupiraju dječiju energiju. Tu energiju treba pravilnije usmjeriti, te je neophodno veće angažovanje porodice, škole, ali i društva u cjelini.”

Mladi malo čitaju, a najčešće se opredjeljuju za popularna štiva, odnosno megahitove. Servantes je kazao: “Nema knjige a da u njoj ne može ništa dobro da se nađe.” Pitali smo dugogodišnju upravnicu barske biblioteke “Ivo Vučković” a ujedno i profesora književnosti Milu Čardašević da li je bolje čitati “laku” literaturu ili ne čitati ništa. “Teška srca kažem, ali je ipak bolje čitati pa makar i šund, nego ne čitati uopšte”, odgovorila nam je gospođa Čardašević, koja smatra da će čitalac takve literature vremenom uvidjeti njene nedostatke i potražiti kvalitetniji sadržaj. Internet, računari ušli su u svaku poru društvenog života. Roditelji nemaju vremena da njeguju čitalačku kulturu svoje djece, pa je entuzijizam bibliotekara i prosvjetnih radnika od presudnog značaja. Ono što gospođu Čardašević zabrinjava jeste činjenica da je vrlo malo prosvjetnih radnika učlanjeno u gradsku biblioteku.

Ima li nade za knjigu?

Pedagog naše škole **Milanka Okuka** smatra da ako srednjoškolci do sada nijesu razvili čitalačku kulturu, male su šanse da nakon srednjeg obrazovan-

ja steknu naviku čitanja. Po njenim riječima, neophodna je neka vrsta nacionalne procjene čitalačke kulture, kako bi ti rezultati bili alarm ministarstvu obrazovanja čiji program obaveznog čitanja lektire kroz osnovnu školu ne stvara čitalačku publiku. “Smatram da na početku srednjoškolskog obrazovanja mlade ljude treba dočekati sa nekom savremenijom literaturom, nečim što je njima zanimljivo (npr. problem odrastanja, međuljudski odnosi...), pa kada steknu naviku čitanja, treba im pružiti mogućnost da upoznaju Homera i njegovu ‘Ilijadu’ i ‘Odiseju’.”

Na pitanje zašto ljudi ne čitaju knjige, možda je najduhovitiji odgovor dao glumac Milan Lane Gutović rekavši: “Jer ih svi pišu”.

Ima li nade za knjigu?

Citiramo riječi profesorke Čalasan: “Teško je povjerovati da će knjigu bilo šta drugo u budućnosti moći da zamijeni, jer je ona atribut čovjekove slobode, svijesti i saznanja. U njoj je sabrano najvrednije iskustvo. U razmjeni duha, misli i ideja, knjiga ostaje nezamjenjiva. Zato i pouka mladima: **vječita je knjiga – čitajte knjigu!**”

Priredili: Tihomir Radonjić, IV-3

Sladana Tomović, prof.

KNJIGOLJUPCI MI PREDLAŽEMO – VI ČITATE... ... U JEDNOM DAHU!

Naše istraživanje pokazuje da se najveći broj učenika opredjeljuje za čitanje one knjige koju mu preporučiti prijatelj. Evo šta su vam ovom prilikom preporučili vaši prijatelji. Uživajte u magičnom svijetu knjige!

“Za čitanje preporučujem **Avanture Artura Gordona Pima** i **Pripovetke** američkog pisca **Edgara Alana Poa**. On je začetnik detektivskog žanra u književnosti, pa ako volite kriminalističke priče, obratite pažnju na pripovetke “Tajna ukradenog pisma” i “Ubistvo u ulici Morg”.

Roman **Avanture Artura Gordona Pima** avanturističkog je duha, pa samim tim vrlo zanimljivo štivo. Pogodno je za čitaocce mlađeg uzrasta, ali smatram da bi i stariji mogli da izvuku mnoge pouke iz Gordonovih avantura. Glavni lik je netipičan po tome što ima hrabrosti da ispuni svoje snove i ne razmišlja mnogo o posledicama. Ono što se njemu događa na brodu tokom duge, neizvesne plovidbe podstaklo me je da razmišljam o tome da li cilj zaista opravdava sredstvo. Jedna od pouka koju sam zahvaljujući ovom štivu izvukao jeste da čovek treba da pazi šta želi, jer mu se želje mogu ostvariti. Dakle, ako želite da se pridružite Arturu Gordonu Pimu na njegovom brodu... trk u biblioteku!

(Nikola Petrović, I-2)

“Roman **Idi kuda te srce vodi** italijanske književnice **Suzane Tamaro** prva je knjiga koja mi je natjerala suze na oči. Kada baka saznaje da je oboljela od opake bolesti te da se njen život bliži kraju, donosi odluku da napiše pismo svojoj unuci, tinejdžerki, koju je odgajala nakon smrti svoje kćerke, a sa kojom ima problematičan odnos pun nerazumijevanja i sukoba. Od prvih do posljednjih redova, baka piše s toplinom i ljubavlju, otkriva unuci najskrivenije djeliće sebe, ispovijeda joj čitav svoj život, povjerava tajne... Upoznaje je sa zanosom prave ljubavi koja joj nije bila suđena i savjetuje je kako da nastavi sama kroz život, kada bake više kraj nje ne bude jer zna da je odluke teško donositi bez prijatelja.

Ova knjiga podučila me je da generacijski jaz između ljudi nije nepremostiv ukoliko postoji ljubav i tolerancija, opomenula me je da život čovjekov nije vječan pa više vremena treba provoditi sa voljenima, i posavjetovala me je da je, ipak, svaki put najbolje birati srcem jer ono, kako kaže baka, nikad ne griješi: **‘I kada se pred tobom otvore mnogi putevi, a ti ne budeš znala kojim da kreneš, nemoj poći bilo kojim, nego sedi i sačekaj. Diši duboko i s poverenjem u sebe, onako kako si disala onog dana kada si došla na svet; ne dozvoli da ti nešto odvuče pažnju; čekaj i dalje čekaj. Budi mirna, čuti i**

slušaj svoje srce. Kad čuješ njegov glas, ustani i idi kuda te ono vodi...’

(Monika Janković, IV-3)

“Roman **Djevojka sa pomorandžama** koji je napisao norveški pisac **Justein Gorder** preporučujem svim vršnjacima, pa i onim starijim od sebe, jer obiluje toplim scenama koje će vas nasmijati a ujedno rastužiti, ali i neočekivanim obrtima i iznenađenjima. U knjizi se govori o petnaestogodišnjem dječaku koji živi sa majkom i očuhom a koji dobija pismo od oca pronađeno u pregradi starih, dječijih kolica. Otac je znao da će uskoro umrijeti i želio je da svoje misli podijeli sa sinom koji je tada imao svega dvije godine a kojeg, znao je pouzdano, neće gledati kako raste. Knjiga nam poručuje mnogo toga: da se prošlost ne može izmijeniti i da je izlišno živjeti u nastojanjima da to učinimo, da je moguće više puta u životu voljeti, da su zvijezde jako važne uprkos tome što se na njih ne možemo osloniti, da je ‘život ogromna lutrija u kojoj su vidljivi samo dobitni lozovi’...”

(Amer Bećirović, I-5)

„Mladi sve manje čitaju poeziju. Kod mene to nije slučaj. Obožavam stihove! Mnogi pjesnici su mi dragi, ali za ovu priliku izdvojila bih argentinskog pjesnika **Pabla Neruda**, dobitnika Nobelove nagrade za književnost, i njegove zbirke **Sto soneta o ljubavi**, **Sunce u repu vjetra** i **Pjesme ljubavi na nade**. Razlog? Zato što njegovi stihovi zrače optimizmom, čak i kad je tužan i nesrećan zbog ljubavi, čak i kad razmišlja o prolaznosti života i danu kad njega više neće biti, čak i kad je povrijeđen i sam. Pablo Neruda slavi život, slavi ljubav, osmijeh, slavi poraze podjednako kao i pobjede i slavi slobodu, o čemu svjedoči slobodan stih kojim piše. Omiljeni stihovi? **‘Možda ne biti znači biti bez tebe’**; **‘Ko me htio povrijediti, povrijedio je tebe’**; **‘Nedostaje mi vremena da slavim tvoje vlasli./Moram ih brojati i hvaliti jednu po jednu:/drugi ljubavnici žele živjeti s nekim očima, / ja želim biti samo tvoj vlasuljar.’**“

(Ksenija Petranović, I-5)

ČITAV SVIJET U ORAHOVOJ LJUSCI

Trenuci

Jave se u životu trenuci
 Kad na život gledaš drugačije
 Iluzija tada preprekom postane
 Pravi smisao života možda spoznaješ
 Dok sjediš bezrazložno ispod krošnje neke
 I posmatraš kako jesenji vjetar
 Sivo lišće donosi i odnosi
 Možda pomisliš
 Tako i nas život isto nosi
 A zaneseni svojim problemima
 Žure nekud ljudi bez osmijeha
 Zaborave na prirodu koja im je dala sve
 Zaborave na ljubav i prijatelje
 Zaborave na milost, vjeru i sve
 Ali ih zbog toga ne treba kriviti
 Zar ne
 Jer i mi smo bili ili možemo postati naravi te
 Bez razloga sjednem ispod krošnje neke
 Ko pokvaren sat
 Želim da zaustavim vrijeme
 Tada shvatam da život zaista
 Ko list ispod krošnje vene

Eldin Škrijelj, II-3

Čežnja

Čeznem da mi se zagledaš u oči
 I kroz njih prođeš u moju dušu
 U svom tamnom čošku
 U koji si me odavno poslala
 Tješim se da je prijateljstvo dragocjenije
 Od osjećanja poraženosti
 Draža su uzaludna nadanja
 Da te se poslije nekoliko godina neću sjećati baš često
 Da u nekom zamračenom čošku srce u tvom ritmu
 neće lupati
 Nada se nečujno kotrlja
 Dok vrijeme poput slobodne ptice neosjetno leti

Semir Gutić, IV-3

Život je iluzija

Jednog dana prosto shvatiš
 Kad počneš da padaš i patiš
 Da je život samo iluzija
 Fantazija

U tvojoj glavi
 Al' sa tim moraš da naučiš da živiš
 Iako ćeš sam sebe za svaku grešku da kriviš

Cio se život mučiš da nešto stвориš
 I boriš se
 Boriš
 Boriš
 Tužno je što na kraju
 Svi tvoji snovi u vođu padaju
 Al' ti se i dalje uprkos svemu
 Bori
 I bori
 Za sve one koje voliš
 Jer život je kao lekcija iz gradiva
 Što se teško uči
 I neprestano te tjera da se mučiš
 I mučiš
 Kažu
 Nekome je život mačeha a nekom majka
 Ne vjeruj
 Ne postoji život koji je kao bajka

Svi se muče da stvore
 Kule i gradove
 Junake nove
 Al' zapamti
 Sve što ti danas treba
 Krov je nad glavom i parče hljeba

Svaki je čovjek stvoren
 Za velike stvari
 Al' tu je iskušenje životno
 Da ga zavarava
 Kvari
 I tjera na mnoge nemoralne stvari

Sam si
 Zapamti
 Uvijek kad postoji neko pored tebe
 Kome možeš da vjeruješ
 Samo misliš
 Nikad u vjeri nemoj da pretjeruješ

I opet
 Sve iz početka
 Život je iluzija
 Kule i gradove
 Junake nove
 Svi se muče da stvore
 Al' zapamti

LITERARNI KUTAK

Sve što ti danas treba
Krov je nad glavom i parče hljeba

Arben Mumdzija, I-5

Prijatelj

Pruži mi ruku
I kad mi je teško
Zagrli me snažno
Za prijateljstvo
Samo to je važno

Osmijeh mi daruj
I podršku pruži
Izdvoj trenutke
Za sve što mi je na duši

Ne osuđuj me nikad
I kad spoznaš moje mane
Podstakni me da na život
Uvijek gledam sa vedrije strane

Silvana Tuša, I-5

“Kad bagrem dogodine zamiriše, ko zna gdje ću biti”

(Miloš Crnjanski)

Bagrem. Bijeli. Divni. Osjećam. Mirišem. Sjedim ispod bagrema. Njegov divni cvijet pade na moju crnu kosu. Ona nekako lijepa. Divna od tog cvijeta. Razmišljam. Misli odoše daleko. Daleko, gdje nebo ljubi more. Gdje bijeli galeb svojim krikom oglašava polazak broda. Brod moj kreće. Morski talasi udaraju u krmu i bude u meni čudan osjećaj. Trgoš se. Pa ja sam tu, ispod drveta! Bijeli cvjetovi pali po majici, kosi, svud oko mene...

Nekako sam tužan. U mislima odoh, al' me misli vratiše. Opet u svoju dragu Zetu gdje najljepše zore sviću, gdje najljepše cvijeće cvjeta, gdje je najljepši bagremov cvijet. Al' dogodine kad procvjetaš, bagreme, ko zna gdje ću biti, negdje po moru ploviti. Tebi ću doći, možda umjesto tvog cvijeta bude moja kosa sijeda i ja možda u godinama. Ko zna. Nadam se da te zli ljudi neće dirati, da ćeš tu star, oronuo stajati. I mene čekati. Ma gdje ja bio. Ko zna... Ipak, ja ću biti daleko. Tamo gdje nema bagrema. Tamo gdje ću ja da čekam povratak. Ali, ipak, i to je život. Život kao ptica. Danas ovdje, sutra – ko zna. I opet nazad. Svom najdražem biću u zagrljaj. Majci u zagrljaj.

Bojan Maras, IV-4

“Kad maske padnu, ljubav prestaje”

Čovjek se postidje sebe od kada postade go. Kako sebe, tako i svoje duše. Stoga odluči da skroji masku kao štit od svijeta i neprijateljskih pogleda. Izrezbari po njoj šare, nametnu joj osmijeh i čvrsto je veza za svoju dušu, zarekavši se da je nikad neće skinuti i odbaciti. Čovječanstvo tada postade glumac, a svijet bal pod maskama. Zato danas svaki pojedinac ima masku. Neki ih imaju i po nekoliko. Vjerujem da je strah glavni razlog skrivanju. Strah da ne budemo odbačeni upravo od onih koji vole samo naše maske. Prava ljubav voli i mane, a ne samo lažni sjaj i nedostižno savršenstvo. Ljubav nije ohola, ne hvali se, ne uzvisuje se i ne pamti zlo. Ljubav vidi iza maski. Ali istinske ljubavi danas je malo. Postade onom najrjeđom orhidejom na listi ugroženih. Ona osta samo za one izabrane. Za one koji maske ne nose ni na maskaradama. A zašto bi čovjek i krio svoju dušu kada je ona možda najljepši pejzaž koji poznamo? Emocije smo dobili na dar, ali ne da bismo ih stavili u škrinju, sakrili maskom, prekrili glumom. Zbog glume, s borama lažnog osmijeha brazdamo lice. Kad glumimo, nismo autentični, nismo svoji. Marionete smo (...)

Tihomir Radonjić, IV-3

Na školskom literarnom takmičenju koje se već godinama organizuje povodom 23. aprila, Svjetskog dana knjige, učestvovao je veliki broj učenika. Kvalitet pregledanih radova ukazao je da su teme inspirativno djelovale na učenike. Ipak, tri rada su se izdvojila, pa je stručni žiri odlučio da I nagradu dodijeli Tomu Jankoviću (II-5), II nagradu Tihomiru Radonjiću (IV-3), a III nagradu Dževi Klimenti (III-1). Ovom prilikom objavljujemo nagradene radove.

Između zemlje i neba

Čovjek je oduvijek težio ka ostvarenju svojih snova, dostizanju zvijezda, samo što su one stalno mijenjale svoju suštinu. Sljediti ih nije teško, jer je prirodno, ali vjerovati u njih do samog kraja...

Kažu mi stariji da završim školu, pa fakultet i nadem posao. Poželim da ih pitam:

“Je li to sve što život ima u ponudi za mene? Samo to? Nikakvih uzbuđenja, avantura, prave ljubavi i sreće?”

Kažu da mudrost dolazi sa godinama, ali – stariji nam postavljaju sivu perspektivu u koju ja ne mogu da vjerujem i neću da je sljedim. Da se probudim sa četrdeset godina, sa dvoje djece, svakim danom nalik na prethodni? Da radim posao koji ne volim – jer

dok sam bio mladi niko nije imao hrabrosti da mi kaže da slijedim svoje srce? Zar ovdje to znači dostići zvijezde? Za mene dostići zvijezde znači biti srećan i voditi željeni život ispunjen nečim neobičnim i lijepim. Čekati nove dane sa uzbuđenjem, pitajući se šta će nam život donijeti. Jer, sreća – to su trenuci, a svi trenuci prave sreće mogu stati u dva minuta fima. Jer ako je život jedan film, želio bih takav u kome glavni junak doseže svoju zvijezdu, ili je makar u stalnom usponu ka njoj. Jer, sreća je i biti na pravom putu.

Danas je teško voditi se kodeksima. Viteza je odavno ponestalo, svugdje, a ne samo kod nas. A tako nam treba jedan na bijelom konju da nas spasi od strašnog sivog zmaja. Jer – sedam je milijardi u sivilu uspavanih ljudi kojima je potrebna samo jedna iskra da se probude i dignu ka zvijezdama. Kad poželimo da ih dosegne, put ka njima je otvoren.

Taj trenutak. Čekam ga. Njega i ono uzbuđenje dok jurišajući ka vrhu od brzine ne shvataš da si već tu. Zastaneš, udahneš i osjetiš da je čitav svijet tvoj i da si spreman da pokoriš svemir.

Od zemlje do zvijezde postoji put. Strmovit je, klizav i rizičan. Na nama je da odaberemo ili sigurnu zemlju ili sjaj ljubučastih zvijezda.

*

A čemu granice? Zašto se ograničiti na zvijezde? Zašto uopšte postavljati granice ljudskim mogućnostima?

*

Važno je da kad stigneš do vrha ne zaboraviš odakle si došao.

(Tomo Vojvodić, II-5)

Između zemlje i neba

Bog utvrdi zemlju kao podnožje nogama svojim, a zvjezdanu vojsku rasu po nebeskom velu i tako čovjekovom pregnuću za osvajanje nedostižnog utvrdi granicu.

Čovjek se, međutim, odvaži da ispuni prazninu među zemljom i zvijezdama. Ne učini to ni kulama ni neboderima, već svojom željom za sveopštim spoznanjem. Tako zvijezde prizna za svoje Alpe, a zemlju za svoju zakonitu hraniteljsku snova. Vjerujući u pobjedu pravde i dobrote, čovjek sav svoj vijek usmjeri ka osvajanju veličanstvenog i nebeskog. Samo, nijesu svi ljudi kadri za nebesa bestjelesnih želja. Oni su stvoreni da užitke kušaju ovdje ne zemlji, jer tu su i ljubav i strast i sreća i veselje. Zvijezde su ipak granica samo za one sa utemeljenim ciljem, za odvažne i neustrašive. Ali i put je bitan koliko i cilj. Put bez ljubavi nema cilj. Čovjek bez ljubavi nije čovjek. Jer šta će jednoj biljci zemlja ako sunca nema, šta će ptici sloboda ako moć letjenja ne posjeduje? Bojim se da su ljudi odložili svoja krila i ostavili ih tami da čuvaju tišinu. Ne žele da maštaju,

nijesu više ni poletni ni jedri. Žive za trenutak, ne za ideju, za užitak, ne za slobodu. Pa i da sam leptir koji ima smo dan života letio bih za uzvišenijim ciljem, mučio se ne bih li poljubio sunce, prije nego se samo opio nektarom nedostojnih želja i tromo pao trbuhom na zemlju.

Ljudi, osvijestite se! Nije život samo jelo i piće, razudane gozbe i igranke. Šta će čovjeku izobilje ako život izgubi? Naučite da se vinete sa zemlje živjeći za sreću svih nas! Ostavite prostora na zemlji i za buduća pokoljenja ne bi li i oni sanjali i vjerovali u mogućnost da dodirnu i same zvijezde.

(Tihomir Radonjić, IV-3)

Čemu granice

U životu nam se dešavaju razne stvari, one dobre i one loše, ali upravo nas to podstiče na razmišljanje. Postavlja se pitanje: „Da li smo sami odgovorni za svoj život ili ipak ostali ljudi imaju doprinos u tome?“ Ono što je tačno je da za sve u životu, bilo dobro ili loše, postoji razlog.

U strahu da ne budemo povrijeđeni, razočarani, mi postavljamo granice koje su i te kako važne. Čovjek bez granica postaje bahat, sebičan, nezahvalan, pohlepan, želi da svijet pripada samo njemu, da je sve njegovo. I obično takvi ljudi loše prolaze. Zaslijepi ih pohlepa, čežnja za bogatstvom, odgurnu sve ljude od sebe i na karju ostanu sami. To je ono što ih dotuče, ostaju bez voljene osobe, bez najbližih (porodice, prijatelja), postaju željni ljubavi, pažnje, pomilovanja.

Iz tog razloga, granice moraju da postoje. Granice su te koje održavaju naš život u normalni, kontrolišu našu sreću i naš bol. Neki ljudi svoje greške opravdavaju riječima da je život od danas do sutra. Sa jedne strane, možda su u pravu. Treba uživati u životu i iskoristiti svaku priliku da budemo srećni, zadovoljni, ispunjeni, ali opet, sa druge strane, treba misliti šta će se desiti za mjesec dana, za godinu. Šta će biti kada postanemo roditelji? Da li će naša djeca razumjeti i opravdati naše postupke?

Čovjek griješi. Svako živo biće pogriješi bar jednom u životu. Ali ako se ta greška ponovi, to više nije obična greška. Jer, mi smo svjesni šta to znači. Stavljamo ruku u vatru u kojoj smo se već jednom opekli.

Granice su neophodne i u ljubavi. Ne smijemo da dozvolimo da nas ljubav obmane, jer ljubav je slijepa. Postoji izreka u narodu da ljubav ne zna za granice, odnosno, ako postoje (kao štp postoje), pa ih pomjera. Ali mi ne smijemo da dozvolimo da ih pređe. Mora postojati neka sredina, umjerenost, ravnoteža, granica koja će nam pomoći da ostvarimo ciljeve u životu. Ona će nam pomoći da ostanemo smireni, svoji, razumni, pametni. Idealan život ne postoji, ali je mnogo lakši uz granice.

(Dževa Klimenta, III-1)

OD PISAĆE MAŠINE DO KOMPJUTERA

Posvećena poslu, spremna da u svakom trenutku pomogne kolegama ali i učenicima, mudra, strpljiva, tiha, nenametljiva, blagog osmijeha i tople riječi – to su osobine koje krase Vojku Gvozdenuvić, radnicu u školskom arhivu – našu Vojku.

Lider: *Koliko ste dugo zaposleni u Srednjoj poljoprivrednoj školi?*

U ovoj školi radim 33 godine. Posao kojim se bavim administrativne je prirode, a istim sam i započela svoj radni vijek – izvjesno vrijeme bila sam zaposlena kao daktilograf u Opštini Bar.

Lider: *Šta se promijenilo u odnosu na vrijeme kad ste počinjali?*

Vremenom se mnogo toga promijenilo. Kao prvo, pisaću mašinu zamijenila je električna, a ovu opet kompjuter. Ljudi su bili prinuđeni da prate razvoj tehnologije, brzo su učili, što je uticalo na to da se obim posla daktilografa smanji. Ranije sam tekstove kucala svim zaposlenim u Školi, danas to mogu svi samostalno da obavljaju. Vidno su se promijenili i ljudi. Naročito primjećujem promjene u načinu ophođenja. Primjećujem da je manje međusobnog uvažavanja.

Lider: *Koje su prednosti rada u školi?*

Dječji žagor. To je zvuk koji ne može a da ne prija.

Lider: *Uvijek širite pozitivnu energiju, vrlo ste ljubazni i pristupačni. Dogodili Vam se da ustanete na „lijevu nogu“?*

Naravno. (Smijeh) Mnogo puta. Ipak, trudim se da to ne primijete ljudi sa kojima radim. Mišljenja sam da nije dobro miješati poslovno i privatno.

Lider: *Profesori se Vama obraćaju ukoliko im zatreba neki obrazac, kopiranje testova ili djelova iz udžbenika? Ko je najnestrpljiviji?*

Svi koji dođu poslom, vrlo su strpljivi. (Smijeh)

Lider: *Šta savjestan radnik nikada sebi neće dozvoliti?*

Propuste i greške. Važno je u svakom poslu dati svoj maksimum.

Lider: *Čime se bavite u slobodno vrijeme?*

Svoje slobodno vrijeme volim da provodim u bašti uzgajajući cvijeće. Imam razne vrste cvjetova, a najdraže su mi ruže i kamelija.

Lider: *Šta biste poručili profesorima, a šta učenicima?*

Učenicima bih savjetovala da budu dobri i vrijedni, a profesorima da se manje sjekiraju. (Osmijeh)

Priredila: *Milica Milić, IV-6*

KOLEGE O VOJKI...

„Šarmantna, ljubazna, predusretljiva, uvijek dobro raspoložena i spremna za šalu.“ (Prof. Veljko Tomić)

„Odmjerena i otmena. Nenametljiva, a dovoljno autoritativna. Uvijek srdačna i ljubazna.“ (Prof. Marija Šušter)

„Odgovorna, jako prijatna, trudi se da nam izađe u susret na svaki način. Postupa prema nama kao druga majka.“ (Prof. Slađana Kastratović)

„Izuzetna osoba za saradnju, divan sagovornik.“ (Prof. Sofija Rašković)

„U svakom pogledu, jedna prava dama.“ (Prof. Darko Drašković)

„Više od tri decenije Vojka Gvozdenuvić radi u našoj školi i za sve to vrijeme ona je izuzetno savjestan, tačan, vrijedan i odgovoran radnik.“ (Prof. Nikola Dabanović)

„O Vojki? Sve najbolje...“ (Prof. Mauro Petranović)

FARMER IZ FOTELJE

Kompjutere, koji su postali neizostavni dio naše svakodnevice, gotovo smo uvijek spremni da okrivimo za sve negativne pojave u društvu. Ali, budimo realni: danas je bez njih nemoguće zamisliti život. Oni su postali nezamjenjiv dio našeg rada, učenja i obrazovanja. Odrasli na mnogo brži i lakši način završavaju svoje poslovne obaveze, dok za djecu kompjuter predstavlja nešto mnogo više i zabavnije od obične igračke. I tu možda i počinje problem kojim ćemo se baviti u redovima koji slijede. Kompjuter...bezbrojne mogućnosti...pa čak i za igranje igrica. Spadate li i vi u ljubitelje kompjuterskih igrica? Odgovor je vjerovatno DA. Istraživanja pokazuju da je njihov broj izuzetno visok i da ima tendenciju rasta, čak i među odraslima. Prosječni igrač kompjuterskih igrica nije, kako se smatra, neki "klinac", nego je to zreo čovjek star 29 godina, pokazalo je istraživanje Američkog udruženja ESA (Entertainment Software Association).

kako bi mnogi kazali, velika "zaraza". Taj čudesni ekran i tastatura ispred igrača, neovisno od njegove starosne dobi, predstavljaju u početku vid zabave, način da se prekрати vrijeme i "ubije" dosada. Kako vrijeme prolazi, igrač i ne sluti da je postao zavisn od svoje zabave. Uglavnom kao opravdanje služe izvještaji ljekara specijalista po kojima igranje igrica ne samo da ne škodi, nego i koristi, u tom smislu što pojačava rad mozga, kreativnost, kritičko mišljenje, rezonovanje i reflekse. Ali šta je sa slabljenjem vida usljed pretjeranog gledanja u ekran, iskrivljenom kičmom i gojaznošću kao posljedicama fizičke neaktivnosti? Da li iko razmišlja o tome kako na prirodu mladog čovjeka utiče nasilje sa kojim se svakodnevno susreće igrajući ratne igrice? Krv, ubijanje, oružje, tuče... sve to svakako utiče na razvijanje agresivnosti kod mladih, naročito kod djece. Igricama se moguće toliko "zaraziti" da se odbija šetnja i odlazak kod drugara, razgovor o školi

Tokom posljednjih 40 godina igrice su postale sastavni dio naše kulture, ali i biznis koji donosi ogroman profit. Prva video-igrice nastala je 1952. u Americi i zvala se "OXO" (đacima je ova igrice poznatija sa posljednjih strana svesaka na kojima se žvrlja tzv. "iks" i "oks".) Kompjuterska igrice "Tetris", u kojoj igrač rotira nekoliko oblika blokova kako bi popunio rupe na dnu ekrana, izašla je 1984. Prodana je u više od 70 miliona kopija širom svijeta i još uvijek je vrlo popularna. Dizajner igrice, Rus Aleksej Pajitinov, znao je da je napravio hit igrice jer se ni sam nije mogao "skinuti" sa nje. Godinu dana kasnije, na tržištu se pojavljuje čuveni "Super Mario", a 1989. godine japanska firma Nintendo proizvodi "Game Boy", koji je do 2006. prodat u 120 miliona primjeraka širom svijeta. Tokom cjelokupne svoje istorije razvoj video-igara bio je usko vezan za razvoj informacionih tehnologija, pa igrice koje su prije desetak godina bile šokantne, za današnje igrače su previše spore i jednostavne. Danas se sve manje koriste ručne igrice, a sve češće smo na računaru i(li) nekoj od društvenih mreža igrajući "FarmVille", "Texas Holdem Poker", "Football Manager", "Counter Strike", "Call of Duty" itd. To su najsavremenije i najpopularnije igrice današnjice, ili,

ili omiljenom fudbalskom timu, što vremenom dovodi do potpune nezainteresovanosti za okolinu, potom zatvorenosti i otuđenosti.

Na pitanje zbog čega su igrice tako primamljive, mladi nisu dali konkretan odgovor. Većina njih kaže da su igrice jednostavno tako napravljene da je gotovo nemoguće ne voljeti ih. To je svijet potpuno drugačiji od onog u kome živimo. Virtuelni svijet. Bez problema, bez škole, bez razočarenja. Mnogi zato zadovoljnije žive u virtuelnom nego u stvarnom svijetu. Jer, u virtuelnom svijetu možete biti jedan od najuspješnijih menadžera "Barselone" ili "Intera", kupovati i prodavati igrače, pratiti svoj tim kroz "Ligu šampiona" a da se i ne pomjerite iz svoje sobe. U virtuelnom svijetu možete sopstvenim rukama izgraditi farmu, posaditi voće i povrće, redovno kontrolisati njihov rast, uzgajati razne vrste domaćih životinja, od njihovih proizvoda zarađivati svoj prvi, ali imaginarni novac. Jer, vi ste **samo** farmer iz fotelje! Ne zaboravite to!

Mogućnost izbora je pred vama i nemojte napraviti pogrešan. Sve što je lažno i što nije umjereno nije dobro. Virtuelni svijet je bijeg od stvarnosti, a u stvarnosti svi treba da žive, i djeca, i mladi, i odrasli. Jedino nas ovaj naš, realni svijet, uči šta su prave vrijednosti u životu i jedino je on pravi izbor za nas.

Priredio: **Aleksa Korać, II-4**

GRADOVI POBRATIMI

Bratimljenje gradova kao oblik saradnje započelo je poslije Drugog svjetskog rata. Tada su narodi u ratom izmučenoj Evropi shvatili značaj izmirenja koje može da krene od lokalnog nivoa, te se dotadašnje prijateljstvo između pojedinih gradova izdiglo na jedan viši nivo – pobratimstvo.

Ali, šta podrazumijeva pojam „grad-pobratim“?

Bratimljenje opština je formalan i dugoročan sporazum o saradnji između dvije opštine iz različitih država koje podržavaju obje lokalne vlasti, a na širokom polju pitanja koje one dogovore. Ono predstavlja, dakle, saradnju između dva grada na kulturnom, obrazovnom, sportskom i privrednom polju a uključuje i opštinsku upravu i građane lokalne zajednice. Bratimljenje nije vremenski ograničeno i može da traje zauvijek!

Naš grad Bar ima čak sedam pobratima! To su: Bari iz Italije, Požarevac, Kragujevac i Bor iz Srbije, Izmir iz Turske i Kursk i Čerepovec iz Rusije. Da bi pružili podršku jedni drugima, upoznali se što bolje te očuvali pobratimstvo kao viši stupanj prijateljstva, delegacije gradova-pobratima posjećuju jedni druge kad god se za to ukaže prilike, bilo da se radi o sportskim takmičenjima, proslavama dana opština, raznim manifestacijama itd.

Ovdje ćemo navesti neke zanimljivosti o pobratimima našeg grada Bara.

BARI je grad i luka istoimene pokrajine Bari i središte italijanske provincije Pulja. Ima oko 335 000 stanovnika. U Bariju je razvijena petrohemijska, tekstilna, grafička i

mašinska industrija. Poznat je i kao studentski grad. U Bariju se od 1930. održava poznati sajam „Fiera Del Levante“. Zaštitnik grada je sveti Nikola, čija je bazilika sagrađena 1087. godine. Značajno je i trgovačko središte sa poznatim modnim trgovima (Armani i Vouitton). Grad su najvjerojatnije sagradili Iliri oko 1 500 god. p. n. e.

POŽAREVAC je grad u sjeveroistočnoj Srbiji, koji pripada Braničevskom okrugu. Udaljen je od Beograda 82 km i ima oko 45 000 stanovnika. U gradu postoji veliki Koncern zdrave hrane „Bambi“, jedini privredni gigant. Požarevac se prvi put pominje 1476. godine, a postao je poznat poslije Požarevačkog mira zaključenog 1718. godine između Austrije i Turske. Prva škola (i jedna od najstarijih u Srbiji) osnovana je još 1733. godine i nosi ime Dositeja Obradovića. Grad je procvat doživio dolaskom

knjaza Miloša Obrenovića na vlast. On je podigao Sabornu crkvu, dvor-konak, novu čaršiju itd. U Požarevcu su rođene poznate ličnosti: Miloš Obrenović, Nikola Pašić, pisac Đura Jakšić itd., a prvi je grad na Balkanu u kome je odigrana premijera „Romea i Julije“, i uopšte nekog djela Vilijema Šekspira.

Kragujevac je središte Šumadijskog okruga Srbije. Sa oko 180 000 stanovnika četvrti je grad po veličini u Srbiji i nalazi se 120 km južno od Beograda. To je znača-

jan privredni, kulturno-obrazovni i zdravstveni centar Šumadije. Kragujevac okružuju ogranci Rudnika, Crnog vrha i Gledićkih planina. Kroz grad teče rijeka Lepenica. Pretpostavlja se da je kao naselje postojao i prije Nemanjićke države. Prvi put se spominje u turskom popisnom defteru iz 1476. godine kao „Kragujfoča“ bivši trg sa 32 kuće! Ime je dobio po ptici kraguj (vrsta jastreba) koja je u srednjem vijeku korišćena za lov, a danas zauzima počasno mjesto na gradskom grbu. U kragujevačkom naselju Šumarice 21. oktobra 1941. godine njemački fašisti su strijeljali oko 7 000 Kragujevčana, među kojima je bio i određen broj đaka i profesora. U znak sjećanja na njih u Kragujevcu se svakog 21. oktobra održava memorijalna manifestacija „Veliki školski čas“.

BOR je grad u istočnoj Srbiji, sjedište Borskog okruga u regiji Timočka krajina. Ima oko 35 000 stanovnika.

To je rudarski i industrijski grad sa razvijenom obojenom metalurgijom. U Opštini Bor nalazi se jedan od najvećih rudnika bakra u Evropi. Naseljavan je planski i to stručnom radnom snagom za vrijeme Jugoslavije, te je stoga izuzetnog šarenolikog etničkog sastava. U neposrednoj blizini grada nalazi se Brestovačka banja i Borsko jezero, kao i planina Sto.

IZMIR, nekadašnja Smirna, „grad lijepih Grkinja“, kako je pisao Ivo Andrić u svom čuvenom romanu „Prokleta avlija“, najčešće se spominje kao mjesto rođenja Homera,

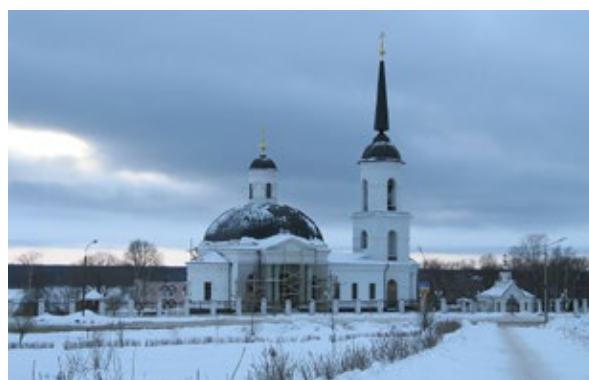

najstarijeg grčkog pjesnika. U gradu danas živi oko 2 700 000 stanovnika te je treći po veličini u Turskoj. Bar se zbratimio sa izmirskom opštinom Bornova s obzirom na to da Izmir kao velika cjelina ima dosta gradskih opština. Prostor grada su prvo naseljavali Anadolci, a potom Jonjani. Pokorili su ga Persijanci a kasnije zauzeli Grci, koji su ga i nazvali Smirna. Grad je bio dio Rimskog i Vizantijskog carstva, a Turci su ga zauzeli tek u 14. vijeku. Izmir se može pohvaliti razvijenom brodogradnjom, tekstilnom i prehrambenom industrijom, kao i velikim arheološki muzejem. Oko 55 km jugoistočno od Izmira nalazi se drevni antički grad Efes.

KURSK je grad u Rusiji i administrativni centar Kurske oblasti. Nalazi se 500 km južno od Moskve na ušću rijeke Kure i Sejm. Prvi put se spominje 1032. godine, kao grad čuvenih kamenorezaca. Mongoli su ga nekoliko puta uništavali. U granice Rusije ušao je 1508. godine. Nedaleko od grada, tokom jula i avgusta 1943. odigrala se čuvena Kurska bitka, jedna od odlučujućih za Drugi svjetski rat, u kojoj su Njemci poraženi. Po posljednjem popisu, u gradu živi oko 420 000 stanovnika.

ČEREPOVEC, grad koji na jeziku domorodaca Vepsa znači „riblje brdo“, nalazi se u Vologdskoj oblasti u Rusiji i ima oko 300 000 stanovnika. Osnovan je 1360. godine kao manastir na brdima pokraj rijeke Šeksne a status grada

mu je 1777. dodijelila carica Katarina Velika. U Čerepovecu se nalazi jedna od najvećih ruskih željezara i čeličana.

Priredio: **Goran Petrušić**, prof.

PRIJATELJSTVO JE BOGATSTVO

U svijetu se 1. avgust obilježava kao Dan prijateljstva, ali je naša želja da svaki dan prođe u znaku prijateljstva, da nam svaki dan bude Dan prijatelja. Čuvajte svoje prijatelje, ne gubite ih olako. Pružite im ruku kada im je potrebna, oni će to isto učiniti za vas. Jer, ako imate prijatelja, bogat ste čovjek. Ako ste vi nekom prijatelj, tim ste bogatiji.

Šta su poznati rekli o prijateljstvu:

“Prijatelj je osoba koja zna sve o vama, ai dalje vas voli.” (Elbert Habert)

“Zar ne uništavam svoje prijatelje kada od njih napravim prijatelje?” (Abraham Linkoln)

“Mi nemamo sreću da sebi biramo ni prijatelja ni neprijatelja. Neprijatelji nas sami pronađu I prvi napadnu, a prijatelji uvijek dođu slučajno.” (Jovan Dučić)

Prijateljstvo je ljubav bez krila! (Francuska poslovice)

“Prijateljstvo se ne bira – ono biva!” (M. Selimović)

“Pravog prijatelja drži obema rukama” (Fridrih Niče)

“Meni ne treba prijatelj koji se u svem slaže i na sve klima jer to, isto, moja senka može da uradi mnogo bolje!” (Plutarh)

“Prijatelj svih, nikom nije prijatelj!” (Šopenhauer)

“Nemoguće je tačno odrediti trenutak rađanja

prijateljstva. Kao što postoji kap koja prepuni sud kad ga punite, tako, poslije niza prijatnih postupaka, jasno se ukaže onaj koji vam prepuni srce!” (Džejms Bosvel)

“Nek niko ne smatra svojim vernim prijateljem čoveka s kojim nije pojeo džak soli!” (Martin Luter King Stariji)

“Da bi imao prijatelja, moraš biti prijatelj!” (Emerson)

Prijatelja kori kad ste sami, a javno ga hvali! (Latinska poslovice)

Šta su učenici rekli o prijateljstvu:

“Prijatelj je neko kome bez ikakve bojazni možeš reći sve”. (Elvis Ibrahimović)

“Prijatelj je član porodice”. (Ksenija Petranović)

“Prijatelj je neko sa kime dijeliš osjećanja.” (Erвина Sijarić)

“Imati prijatelja znači u svakom trenutku imati podršku” (Milica Gutić)

“Prijateljstvo je kuća čiji su temelji ljubav i povjerenje”. (Milica Gutić)

Priredila: *Marija Nikolić, IV-3*

“Prijateljstvo – to je osjećaj potpunosti sa osobom koja sam, u stvari, ja. Samo u drugom tijelu.” (Tihomir Radonjić)

„Koliko god da ste prostorno udaljeni – prijateljstvo vas duhovno zbližava.“ (Marko Gvozdenović)

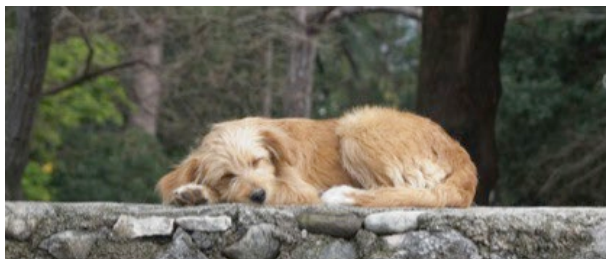
„Sa prijateljem nema napetosti. Sve je opušteno. Opušteno čutimo, opušteno ćaskamo.“ (Nenad Jeknić)

„Prijatelj je poput dragulja. Bogat je ko ga ima.“ (Arben Mumdzija)

PAS – PRAVI PRIJATELJ

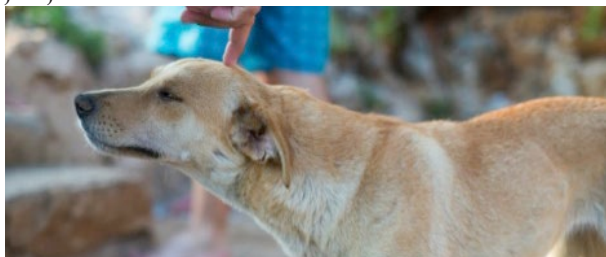
U današnje vrijeme je mnogo teško naći prijatelja, ali pravog prijatelja. Nekog koji će uvijek biti uz tebe, da te štiti, da te bodri i da ti nikad ne okrene leđa. Ne znam da li znaš, ali oni su upravo ti koji cijene prijateljstvo, koji će zauvijek ostati uz tebe. Najdivnija bića, tako pametna i tako plemenita.

Još od davnina rečeno je da su oni najbolji čovjekovi prijatelji. Uvijek uz čovjeka, bilo da je u pitanju dijete, starac, vojnik, slijepac, policajac...

Nažalost, sve više je onih koji su napušteni i smatraju se lualicama. Malo je onih koji ih razumiju i hoće da ih nahrane, pomiluju. Ne znaju da pas sebe smatra vječnim dužnikom, a da dug otplaćuje bezuslovnom vjernošću i prijateljstvom.

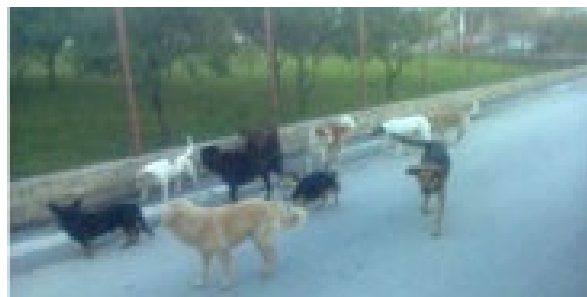
Ta plemenita bića isuviše se oslanjaju na ljude, a i ne slute koliko ih oni mogu povrijediti. Često ih tretiraju kao igračku sa kojom se poigraju, a potom je odbace.

Ja sam takva: više se oslanjam na svog ljubimca, nego na pojedine ljude. Dosad me nije izdao i sigurna sam da neće.

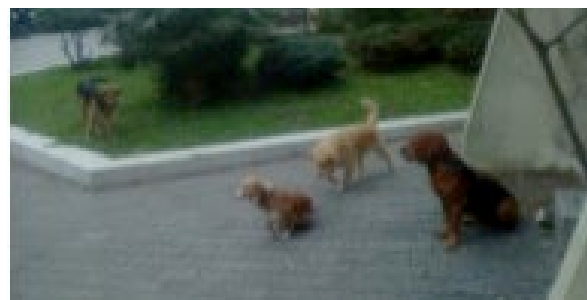
Priredila: **Maja Mrdak, I-4**
(II nagrada na takmičenju "Mladi eko-reporteri" u kategoriji Najbolja fotopriča)

PSI LUTALICE

U posljednje vrijeme na teritoriji Opštine Bar primjećuje se veliki broj pasa lualica, kako u prigradskim naseljima, tako i u centralnom području grada. Uprkos tome što je opšte poznato da je pas jedna od omiljenih životinja, i jedna od prvih koju je čovjek uopšte i pripitomio, ovakvi prizori nimalo ne gode. Naprotiv, skreću nam pažnju na to da nebriga o životinjama ne samo što nije humana, već je po ljude jako opasna. Nerijetko se dešava da psi samo istrče sa travnatih površina na kolovoz, među automobile i uspaničene vozače. Na taj način u opasnost se dovode i pješaci, jer se može dogoditi da iznenađeni vozač ne može u trenutku na adekvatan način da reaguje. Psi u čoporu pokazuju sasvim drugačiju ćud, pa često na-

padaju osamljenog prolaznika ili dijete. U blizini osnovnih škola, pa čak i onih koje su u centru grada, primjećuju se svakodnevno. Ponekad i trče za djecom. Sredinom aprila čopor pasa lualica napao je farmu u Spičanskom polju u Sutomoru i pokazao krvoločnost zaklavši 40 koza i jarića. To nas je podsjetilo na događaj iz 2009. godine kada su psi lualice upali u dvorište OŠ „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ u Ostrosu i potpuno uništili školski mini zoo-vrt, do tada svojevrсну atrakciju Krajine. U Domu zdravlja nam je rečeno da je do kraja februara ove godine zabilježeno 11 ujeda pasa, što nije zanemarljiv broj, naročito ako se uzme u obzir mogućnost obolijevanja od bjesnila, čiji je jedan od prenosilaca upravo pas. Potraga za hranom obično ih vodi ka konteinerima, nakon čega se gradom može uočiti razbacano smeće, koje je izvor zaraznih bolesti.

Želeći da saznamo šta se povodom toga može učiniti, obišli smo JP "Komunalne djelatnosti" gdje nam je rečeno da su u potpunosti svjesni ozbiljnosti situacije, ali su za sada nemoćni da bilo šta promijene jer u Baru ne postoji azil za pse lualice, nema ni šinterske službe, već se pozivaju šinteri iz Podgorice i to tek kada njihov azil ima kapacitet da prihvati pse iz Bara.

A mi – možemo li mi, građani Bara, nešto da učinimo?

Priredili: **Semir Gutić i Milan Filipović, IV-3**

INTERVJU SA DR GORANOM MEDOJEVIĆEM, VETERINAROM

LIDER: *Strah od pasa lotalica zasnovan je danas najviše na vjerovanju da oni mogu biti prenosioci jedne smrtonosne bolesti – bjesnila. Koliko je taj strah opravdan?*

Dr Medojević: Taj strah je potpuno opravdan jer se veliki broj pasa lotalica nalazi kako u urbanim tako i u ruralnim sredinama, a znamo da su upravo divlje životinje prenosioci virusa bjesnila.

LIDER: *Šta je, zapravo, bjesnilo?*

Dr Medojević: Bjesnilo je zarazna bolest životinja i ljudi, a prenosi se sa životinje na čovjeka. Bolest prouzrokuje virus koji se nalazi u pljuvački a napada mozak i kičmenu moždinu, te je zbog toga bolest neizlječiva.

LIDER: *Da li se virus bjesnila sa životinje na čovjeka prenosi samo ujedom?*

Dr Medojević: Uglavnom se prenosi ujedom, ali se može prenijeti i na drugi način. Ukoliko pljuvačka oboljele životinje dođe u kontakt sa otvorenom ranom, virus bjesnila će se prenijeti na čovjeka. Navešću jedan konkretan primjer: lovci kožu ulovljene lisice najčešće skidaju koristeći je u komercijalne svrhe, ali ako tom prilikom imaju bilo kakvu pa i najmanju ranu na koži, postoji opasnost da sekret sa životinje dođe u dodir sa ranom, što može prouzrokovati oboljenje.

LIDER: *Kako se manifestuje virus bjesnila kod oboljelih životinja i ljudi?*

Dr Medojević: Period inkubacije (vrijeme otkad se unese virus do trenutka pojave prvih simptoma) kod životinje može da traje danima, nedjeljama, mjesecima. Nakon toga, životinja (npr. pas) luči velike količine pljuvačke, ne odaziva se na poziv vodiča, povija se u kičmenom dijelu, rep mu je povijen, plaši se vode (to je tzv. hidrofobija), grči mu se vilica i mišići, ponaša se agresivno, ujeda, nakon čega dolazi do paralize i uginuća. Bjesnilo kod čovjeka ima sljedeće simptome: groznica, povišena temperatura, glavobolja, zatim razdraženost, pojačano lučenje pljuvačke, otežano gutanje, strah od vode, preosjetljivost na svjetlost i buku itd.

LIDER: *Znate li za slučaj da se čovjek izliječio od bjesnila?*

Dr Medojević: Nije mi poznat slučaj da se čovjek kod koga je već došlo do manifestacije oboljenja izliječio od bjesnila.

LIDER: *Kako da se zaštitimo od bjesnila?*

Dr Medojević: Najbolja zaštita od bjesnila je vakcinacija koja se vrši u veterinarskim stanicama. Prema Zakonu o zaštiti životinja, preventivna vakcinacija životinja je obavezna a vrši se jednom godišnje. Međutim, mnogo je teže suzbiti zarazno oboljenje kod životinja koje se nesmetano kreću u svom prirodnom staništu. Prošle godine smo započeli saradnju sa Ministarstvom koja ima za cilj tzv. okolnu vakcinaciju divljih životinja. Postupak zaštite obuhvata bacanje mamaca iz aviona po određenim šumskim proplancima u kojim obitavaju lisice i vukovi, najčešći prenosioci bjesnila. Konzumiranje bačenog mamca od strane divlje životinje zapravo je samovakcinacija.

LIDER: *Kada se obratiti ljekaru poslije ugriza od starne životinje?*

Dr Medojević: Što hitnije se treba obratiti ljekaru da bi se primio serum koji sadrži gotova antitijela koja sprječavaju virus da se vezuje za nervne završetke i na taj način izazove oboljenje.

LIDER: *Da li imate informaciju koliko se u Crnoj Gori godišnje pojavi bijesnih životinja?*

Dr Medojević: Prije dvije godine utvrđeno je oko 50 oboljelih životinja, a virus je dijagnostikovao čak i kod jedne krave. Intenzivan rad na suzbijanju širenja bjesnila dao je pozitivan rezultat, pa je prošle godine dijagnostikovano svega 20 slučajeva oboljenja.

Priredile: *Mioljka Kulišić i Suzana Markuš, II-2*

MASLINA (OLEA EUROPEA L.)

Maslina je voćna vrsta koja ima široku upotrebnost. Može se koristiti za ishranu u vidu konzerviranih plodova i za proizvodnju ulja. Osim u ishrani, svoju primjenu nalazi i u proizvodnji raznih kozmetičkih preparata i u farmaciji. Danas predstavlja izbor za gajenje, a nekada je njeno gajenje bio predušlov za formiranje porodice.

Maslina je tipična mediteranska voćna vrsta, koja vodi porijeklo iz istočnog dijela Mediterana. Smatra se da su je introdukovali stari Grci. Kultura gajenja masline datira od davnina, što potvrđuju i hiljadugodišnji zasadi na Crnogorskom primorju. Naročito se istice maslina na Mirovici, koja je stara više od od 2000 godina. Rejon gajenja masline na Crnogorskom primorju može se podijeliti na dva podrejana: prvi koji obuhvata teritorije opština Bar, Budva i Ulcinj sa oko 57.5% od ukupnog broja stabala i drugi koji obuhvata opštine Herceg Novi, Kotor i Tivat sa oko 42.5% stabala.

U sortimentu Bara preovladava sorta žutica, sa oko 91% od ukupnog broja stabala masline. Žutica je zimzelena voćna vrsta, za koju je ostala izreka da je "bogata biljka za siromašna zemljišta". Veoma je skromna u pogledu potreba za vlagom, a dosta je otporna na vjetar. Uspijeva u područjima sa srednjom godišnjom temperaturom od 13 do 21 °C, a izdrži minimalne temperature do -15°C.

Prema namjeni, sorte masline dijelimo na one za dobijanje jestivog ulja, stone sorte i sorte kombinovanih svojstava. Sorte za proizvodnju ulja ekonomski su najzačajnije. Savremena prerada maslina sastoji se od čišćenja i pranja plodova, mljevenja, miješanja tijesta, odvajanje čvrstog od tekućeg dijela, separacije uljnog mosta na ulje i vodu. Svrha je da se na odgovarajući način izvrši popravka maslinovog tijesta i da se iz njega izluči ulje. Međutim, ako se želi proizvesti ulje visokog kvaliteta, plodove treba preraditi u toku 24h.

U narodu je ostala izreka: Zori se kosom, kao Bar maslinama. Izreka ne čudi, jer Bar ima oko 100 000 stabala masline. Ove godine, još krajem ljeta, ljudi su sa zadovoljstvom obilazili svoje maslinjake konstatujući da će bebra biti više nego dobra. I zaista, stariji teško mogu da se sjete kad je prinos plodova masline bio bogatiji.

Za vrijeme berbe i prikupljanja širio se miris ovog svetog drveta, prepune kotarice su se zelenjele, maslinjaci su se šarenili od sitnih jutarnjih sati pa do smrkavanja, a često bi se zaorila i pjesma berača. U takvim trenucima, prikupljanje plodova ne pada teško. Berba je ove godine, po riječima **Dragutina Dada Martinovića**, predsjednika Udruženja maslinara Bara, trajala gotovo šest mjeseci, što je presekdan. Izuzetno bogat rod uslovalo je sušno ljeto koje je spriječilo razvoj mušice. Pošto maslinu nije trebalo štiti, dobijeno je čisto, ekološko ulje. Predsjednik

Udruženja maslinara Bara nije mogao da nam da egzaktnu podatke u vezi sa prinosom, ali uz varijaciju 5–10% može se računati da je u Opštini Bar ubrano, odnosno sakupljeno oko 4–5 000 tona maslinovog ploda, što je dalo oko 750 tona maslinovog ulja i 250–300 tona konzumne masline. Ulje je odličnog kvaliteta, u kategoriji ekstravirginog i virdžinog. Naravno, višak ponude oboriće cijenu ulja na tržištu, a i ekonomski moment učiniće svoje. Da li se pamti ovako rodna godina? Da, daleka 1963/64. i ratna 1945.

Priredili: *Bojana Pavlović i Marina Pelčić, IV-2*

ARONIJA – CRNA ARONIJA (*Aronia melanocarpa*)

U posljednje vrijeme sve se više pominje ova biljna vrsta kao voćka budućnosti jer je izuzetnih osobina i široke upotrebne vrijednosti. Gajenje ove voćke je vrlo unosno, ne zahtijeva posebne uslove gajenja i upotrebu hemijskih sredstava te je veoma interesantna i u organskoj proizvodnji.

Postoje tri vrste aronije, a najznačajnija je crna aronija koja se najviše i gaji. Poznata je još i pod nazivom „sibirska borovnica“. Porijeklom je iz Sjeverne Amerike odakle je prenijeta u Sibir i Evropu. Indijanci su prvi saznali za ljekovita svojstva aronije, a krajem prošlog vijeka i naučnici u Rusiji i Sjedinjenim Američkim Državama posvetili su punu pažnju istraživanju osobina ove voćke i zbog izuzetnih karakteristika proglasili je ljekovitom biljkom. Najnovija istraživanja pokazala su da zreli plodovi sibirske borovnice (aronije) sadrže velike količine biofenola, tanina, katehina, flavonida, antocijanina (najviše od svih dosad poznatih voćnih vrsta), folnu kiselinu, vitamine A, C (8–10 puta veću koncentraciju nego u južnom voću), B2, B6, B9, E, veoma rijedak vitamin P, kao i betakaroten, ka-

lijum, kalcijum, gvožđe, mangan, molibden, jod i fosfor. Ogromna količina tanina i flavonida, gdje glavnu ulogu ima antocijanin, aroniju čini najjačim dosad poznatim antioksidansom.

Aronija je dobra u sprečavanju srčanih bolesti i kardiovaskularnih problema, pomaže u održavanju zdravog urinarnog trakta, djeluje protivupalno, poboljšava memoriju, jača organizam u borbi protiv virusa i bakterija, a u Rusiji je veoma zapažene rezultate pokazala u oporavku ozrčenih osoba nakon nuklearne havarije u Černobilu. Plodovi aronije uglavnom se koriste za preradu, odnosno za pravljanje džemova, sokova, sirupa, čajeva i vina. Aronija je takođe popularna kao ukrasna biljka u vrtu.

HELJDA (*Polygonum fagopyrum* Gaertn.)

Heljda se proizvodi radi ploda koji služi u ishrani ljudi i stoke, a u kome udio proteina iznosi oko 11,6–16,0%, ulja 2,3–4,0%, skroba 70–85%, šećera 0,2–0,3%, pepela 2,0–2,5% i celuloze oko 13%. Iako je bila skoro zaboravljena, ova biljka se u posljednje vrijeme sve više gaji zbog visokog kvaliteta ploda i zato što je veoma cijene ljubitelji zdrave hrane. Kad je u pitanju upotreba u ishrani, značaj

je upotreba osušenih djelova biljke za pripremanje čaja koji se koristi za liječenje bolesti krvnih sudova, reume i dijabetesa. Najnovija istraživanja pokazala su da je povoljno dejstvo heljde nakon hemoterapija, zračenja i kod malokrvnosti. Plod heljde ima karakterističan mineralni sastav (P,K,Ca,Mg,Fe,Na) a pokazao se i kao odlična stočna hrana, naročito za mlada grla, živinu i svinje. Najzad, da dodamo još i to da se ljuspice od heljde koriste za punjenje medicinskih jastuka koji imaju efekat ublažavanja mnogih tegoba (ukočenosti vrata, alergija, glavobolja i migrena, hrkanja, nesаницe).

ploda heljde leži u povećanom udjelu bitnih aminokiselina u proteinu (lizin 7,9%, arginin 12,7%) i lecitina u ulju kao antigena holesterina u krvi čovjeka.

U prošlosti se heljda mnogo više koristila u ishrani našeg naroda, naročito u sjevernim krajevima Crne Gore gdje se i danas intenzivira proizvodnja ove biljne vrste. Kaša i hljeb od heljde pored hranljivosti imaju i dijetalno dejstvo. Heljdino brašno je veoma pogodno za spravljanje peciva, bogato je vitaminima B1, B2 i PP (rutin). Rutin se, inače, dobija iz listova i cvjetova heljde i koristi se za liječenje skleroze. Ne sadrži gluten. Osim za jelo, značajna

Postojbina heljde je Sibir i Mandžurija, Istočna Azija. Prema arheološkim nalazima proizvodila se prije 2500 godina u svojoj postojbini, a u grčkim naseobinama na obalama Crnog Mora i rijeke Dona prije 2000 godina. U Kini se pominje proizvodnja heljde u 5. i 6. vijeku n.e. U Evropi, heljda se prvi put pominje 1396. (Nirnberg) u Njemačkoj i 1426. godine (Celje) u Sloveniji prilikom ubiranja desetka od strane celjskih grofova.

Priredio: **Veljko Tomić, prof.**

POKLONI MI CVIJET

Malo ko može da ostane imun na ljepotu cvijeća. Zašareni baštu, oživi radni prostor, unese radost i miris u naš dom, raznježi nas i obaspe pozitivnom energijom. Jer, cvijeće ima dušu, to znate. Obraduje nas kad ga dobijemo na dar, bilo da je u pitanju Osmi mart, Dan zaljubljenih ili rođendan. Zapravo, da poklonite cvijet ili da ga dobijete na dar – i ne mora da postoji razlog. Radost je tada, možda, najveća i najiskrenija. U buketu ili saksiji – sasvim je svejedno.

U našoj ekonomiji, pored povrća i sadnica voća, proizvodi se i cvijeće, kao i ukrasno bilje. Od sezonskog cvijeća uzgaja se viola, petunija, salvija, kadifce, cinija, vinka, „lepi dečko“ u svim bojama, a od ukrasnog bilja oleander, plave i crvene bogumile, šimšira, palme (lepezaste i „riblja kost“). Mi vam ovom prilikom predstavljamo dvije vrste: bogumilu i kadifu.

Kadifa (Tagetes) je porijeklom iz Meksika. To je cvijet koji naraste od 20 do 70 cm visine, što zavisi od sorte. Postoje sa krupnim cvjetnim glavicama veličine i do 12 cm u obimu, a i manjim od 4–5 cm, u nijansama boja žute, narandžaste, krem i žuto-zelene. Sadi se na sunčanim mjestima u bilo koji tip zemlje, kamenjarima ili gredicama itd. Zavisno od visine sorte, sadi se ispred ili iza gredica – što su višlje to idu dalje u pozadinu na razmak 20–30 cm samostalno ili sa drugim sortama. Kadifa ima specifičan miris. Cvijet oko koga nema mnogo posla, a baštu čini lijepom. Pripada porodici glavočika i jednogodišnja je biljka. Postoje visoke i niske vrste ove biljke (Tagetes erecta i Tagetes patula). Listovi oblikom podsećaju na paprat. Cvjeta od početka juna pa sve do prvih mrazeva. Koristi se za cvetne gredice uz ivičnjake, a visoke vrste se koriste i kao rezani cvet. Sije se od marta do aprila meseca u kljajališta, a ako je temperatura iznad devet stepeni, može i direktno u zemlju. Jako su otporne i nezahtjevne cvetnice.

Bugenvilea (lat. Bougainvillea) je monokotiledona ukrasna tropska biljka, porijeklom iz Južne Amerike, koja ima veliki broj nadimaka. Na crnogorskom primorju nazivaju je bogumila, a na Filipinima i Tajlandu – papirni cvijet. Prilično je popularna i odavno prisutna u Boki tako da je moguće naići i na veoma stare primjerke koji dostižu visinu i preko 7 metara. Ova cvjetna vrsta je stablašica, i može se oblikovati u obliku grmova i kao drvećene podnosi najbolje temperature ispod nule, a zimi lišće većim dijelom otpadne. Period cvjetanja je veoma dug, čak i preko pet mjeseci, mada se sredinom ljeta pokazuje u svojoj punoj ljepoti. Ovoj cvjetnoj vrsti treba dosta svjetlosti. Prezimljavaju na svijetlim i hladnim mjestima na temperaturama od 8°C do 12°C. Ako počne gubiti listove znači da ima previse vode. Bogumile se razmnožavaju reznicama dužine od 10–15cm koje se sade u mješavinu treseta i pijeska. Reznice se zakorijenjuju pri temperaturi od 21–24°C nakon 4–6 nedelja.

Priredili: *Bojana Pavlović i Darko Adamović, IV-2*

NA LIJEPOM, PLAVOM DUNAVU...

Mi, maturanti, za destinaciju posljednje, matorske ekskurzije odabrali smo Češku, Austriju i Njemačku. Bez obzira na to što se ove godine prijavilo manje učenika, uzbuđenje je bilo izuzetno veliko, nestrpljenje još veće. Očekivali smo nezaboravan provod, kao i nezaboravne prizore. Ipak, idemo u zemlje o čijoj smo kulturi i tradiciji samo slušali. Željni smo da ih upoznamo!

Subota, 06. oktobar. Divan dan, tako dugo iščekivan. Svi smo bili uznemireni, ne zna se jesu li u tome prednjačili učenici ili roditelji, koji su nam davali po

još neki savjet i poželjeli nam lijep provod.

U autobusu se osjećala dobra atmosfera, slušala se muzika, pjevali smo. Pozitivna atmosfera prekinuta je na slovenskoj granici, kada našem drugu Obradu nijesu dozvolili da nastavi putovanje. Prvo nevjerica a odmah zatim razočarenje, preplavili su nas. Bilo je suza, ali smo morali nastaviti dalje.

Grabimo ka Češkoj, ostavljajući lijepe predjele

Slovenije i Austraije za nama. Prilično smo već umorni, ali se smijeh i pjesma i dalje ore.

U Prag smo stigli u večernjim satima i smjestili se u "Top hotel". Željno smo iščekivali jutro da krenemo u obilazak grada.

Prvi utisci su bili toliko snažni, da nam je odmah bilo jasno zašto je Prag poznat i pod nazivom "Zlatni Prag" i "grad stotinu tornjeva". Graciozan, prepun istorijskih i kulturnih spomenika, živ, jednom riječju – bogat grad. Posjetili smo Vaclavske namjesti, katedralu Sv. Vita, Praški zamak, astronomski sat Orloj, prošetali Karlovim mostom... Jedne večeri krstarili smo Vltavom i uživali u predivnom pogledu na Prag. Nije izostao ni noćni provod. U diskoteci su bili podjednako zastupljeni svi žanrovi, pa je svako mogao da uživa u onome što voli.

Trećeg dana išli smo na fakultativni izlet do Drezde- na, grada na istoku Njemačke, koji je zbog svog kulturnog značaja nazvan Firencom na Elbi. Grad nas je fascinirao svojom ljepotom. (Pri povratku u autobusu, kada su se sumirali utisci, najčešći kome-

tar odnosio se na to da je od svih gradova najimprezivniji upravo Drezden). Takođe, predstavlja mjesto pogodno za kupovinu. Srećni i radragani, vratili smo se u Prag, odakle smo uputili prema Beču.

Beč je jedna od najstarijih metopola u srcu Evrope, carski grad, mjesto ukrštanja raznih kultura, grad Štrausovog valcera koji teče u ritmu "lijepog, plavog Dunava". Beč nosi i epitet muzičke prijestonice svijeta u kojoj su živjeli i stvarali kompozitori poput Mocarta i Betovena. To je dom mnogobrojnih opera, uključujući i Bečku državnu operu i Narodnu operu, koje se smatraju tipično bečkim.

Odmah poslije večere krenuli smo ka zabavnom parku "Prater". To je najveći i najpopularniji bečki park. Idealno je mjesto za odmor i relaksaciju. U "Prateru" svaku može pronaći nešto za sebe. Fascinirale su nas vrteške, rolerkosteri, vozići i pračka. Ovo je park sa tradicijom. Davne 1776. godine austrijski car Jozef II darovao je ovu oblast građanima namijenivši je za zabavu.

Sljedećeg jutra krenuli smo u panoramsko razgledanje Beča. Grad "na lijepom plavom Dunavu" obiluje muzejima, od kojih su najznačajniji Prirodnjački i Tehnički muzej. Obišli smo Parlament, katedralu Sv. Stefana, Hofburg i Helden plaz. Od svih znamenitosti, čini mi se da je najjači utisak na nas ostavila katedrala Sv. Stefana – toranj visok 137 m koji je obilježje grada.

Šta napisati o posljednjoj večeri, o spavanju, odnosno nedostatku istog, o umoru? Proveli smo se nezaboravno. Po povratku za Bar sumirali smo utiske, gledali fotografije, prisjećali se svega što smo vidjeli i doživjeli. U autobusu se osjećala pozitivna atmosfera. Ekskurzija nas je zbližila još više. Stekli smo nova poznanstva.

Sve su to već sada uspomene, ali će zauvijek ostati u našem sjećanju. Dani prolaze, ali ostaju tragovi. Da se sjetimo kako nam je bilo prije – nikad dosadno, bilo je predivno!

Priredila: **Bojana Pavlović, IV-2**

ČOVJEK ZA SVA VREMENA

Bivši direktor Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore i sadašnji direktor Meteo centra TV Vijesti Dušan Pavićević, u intervjuu za naš časopis otkriva kako je postao meteorolog, govori o klimatskim promjenama i tehničkim mogućnostima naše zemlje u prognoziranju vremena.

Šta Vas je odvelo do meteorologije?

Iskreno, ovaj poziv sam izabrao sasvim slučajno. Mnogi studijski programi postojali su u Podgorici (tadašnjem Titogradu) u vrijeme kad sam ja završio srednju školu i silno želio da odem negdje van. Pristanak roditelja za studiranje prava, ekonomije ili elektrotehnike van Podgorice nije, dakle, bilo moguće dobiti. Imao sam smisla za matematiku i fiziku, a ondašnji direktor RHMZ gospodin Stanko Bulatović je obećao stipendiju. I eto, odlučih se za meteorologiju!

Šta Vam je najveći izazov u meteorologiji?

Mnogo je oblasti u meteorologiji kojima se možete baviti. Meni je dopala prognoza vremena. Ona je u cjelini izazov sama po sebi.

Od čega zavisi tačnost i preciznost prognoze vremena?

Pojednostavljeno, potrebno je ispuniti tri uslova. Prvo, treba poznavati vremensku situaciju na velikoj površini u polaznom trenutku, a to nikad nije u potpunosti ispunjeno. Drugo, treba matematičko-fizičkim jednačinama predstaviti sve bitne i malo manje bitne procese u atmosferi. Naravno, i tu se javljaju problemi, jer se nužno vrše određene aproksimacije, parametarizacije... Treće, treba imati dovoljno moćne računarske resurse da se ogroman broj radnji završi u realnom vremenu. Nema potrebe da pominjem da su i računarski resursi jedan od limitirajućih faktora. Inače, najmoćniji svjetski računari se testiraju upravo na

meteorološkim problemima, jer je kod njih potrebno na vrlo kompleksan način obraditi ogromnu količinu podataka u relativno kratkom vremenu.

Kakve su tehničke mogućnosti Crne Gore za vremensku prognozu?

Prognoza vremena se može podijeliti na više djelova.

Vrlo kratkoročna ili nowcasting je prognoza vremena za period od nekoliko minuta do nekoliko sati unaprijed. Takvu prognozu bez meteoroloških radara, a mi ih nemamo, nije moguće raditi.

Kratkoročna i produžena kratkoročna prognoza vremena (do 72, odnosno do 120 sati) se u Crnoj Gori vrlo uspješno radi. U Zavodu za hidrometeorologiju i seizmologiju se "vrte" i numerički modeli sa finom rezolucijom za našu oblast i u tom segmentu ne

zaostajemo nimalo ni za jednom službom u okruženju, pa i šire. Dakle, uspješnost tih prognoza je na nivou najjačih centara.

Srednjoročne i dugoročne prognoze se ne rade operativno, ali se informacije o njima daju na osnovu materijala iz par najvećih svjetskih centara.

Ovdašnji ribari najčešće prije nego što se otisnu na more

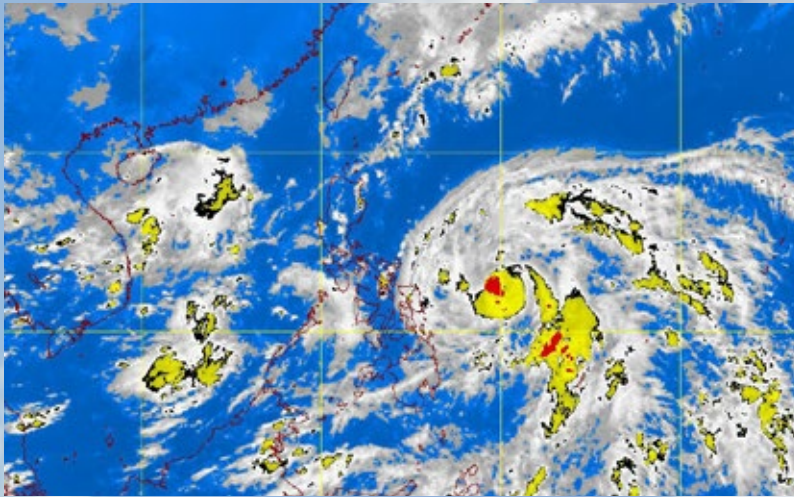
najčešće poslušaju italijansku prognozu. Koje Vi prognozere najviše cijenite iz regiona ili svijeta?

S obzirom na to da Južni Jadran nije pokriven radarskom slikom ni sa italijanske strane onda pravu prognozu za par sati unaprijed nije moguće dobiti. Što se tiče klasične prognoze od 12 do 36 sati unaprijed, nema nikakve potrebe tražiti prognozu van Crne Gore. Vremenske prilike u Crnoj Gori, bez ikakve sumnje, najbolje će prognozirati naši prognostičari, kao što će to u Srbiji ili Hrvatskoj uraditi njihovi.

Kad je naše okruženje u pitanju, bez dileme, najveći doprinos razvoju prognoze vremena kroz razvoj numeričkog modeliranja došao je iz Beograda, iz nekadašnjeg SHMZ i Instituta za meteorologiju. U svjetskim razmjerama gledano, najviše se u meteorologiju ulaže u SAD, ali nepravедno bi bilo ne pomenuti Evropski centar za srednjoročnu prognozu vremena iz Redinga kraj Londona.

Posljednjih godina učestala je po-

java da se ciklonima daju imena: Čajo, Anđelija, Vidak, Gojko... Smatrate li da je taj skorašnji običaj samo način da nam se ta pojava učini manje strašnom? Ne, kroz davanje imena ljubitelji meteorologije iz Crne Gore, a nije ih malo, pokušavaju olakšati praćenje različitih ciklona. Mišljenja su da će na taj način cikloni biti bolje upamćeni i da će se lakše sjetiti ako pomenu ime ciklona, nego kad pomenu datum njegovog nailaska.

Stari ljudi kažu da ne pamte ovakve ciklone, naročito onaj koji nas je pogodio na Badnji dan, 06.01.2012. U kojoj mjeri se klima promijenila?

Ciklon Đuro je početkom 2012. Baru donio umjerene padavine, ali i orkanske udare vjetra. U posljednjih 10-15 godina postignut je dobar dio rekorda kad su temperature i padavine, pa i vjetar u pitanju. No, koliko se radi o klimatskim promjenama, a koliko o klimatskim kolebanjima, anom-

alijama, pitanje je koje otvara diskusiju.

U prilog konstataciji o promjeni klime idu i zapazanja mnogih da su se godišnja doba svela na ljeto i jesen. Proljeća i zime u Baru skoro i da nema. Kako to komentrišete?

Jedna stvar su impresije, a druga podaci. Oni ne podržavaju, ne bar u potpunosti, vašu konstataciju.

U Baru postoji izreka: Nema Bara do cara. Da li biste se složili sa ovim sloganom?

Pa... Bar ima neke svoje specifičnosti kad su vremenske prilike u pitanju koje ga umnogome čine drugačijim čak i od geografski bliskih mjesta. Južno strujanje, na primjer, potpuno drugačije utiče

na dešavanja u Baru, u odnosu na Ulcinj ili Budvu. E sad, da li takva i druge specifičnosti opravdavaju navedeni slogan – stvar je ličnog doživljaja.

Kako se osjećate kad pogriješite prognozu?

Nije prijatno, iako su greške u ovom poslu neminovne I uglavnom posljedica neadekvatnog prognostičkog materijala, a ne neodgovornosti ili neozbiljnosti. Naravno, ima slučajeva i kad je materijal jako kontradiktoran, a na prognostičaru je da na osnovu iskustva procijeni koji dio materijala je loš. To ponekad nije nimalo lako.

Čini se da ste uvijek nasmijani. Da li je to varka?

Nije varka. Ja sam u principu vedrog duha. Čak i u ovim teškim vremenima uglavnom nalazim razloga da sa optimizmom gledam na naredni dan.

Pitanje za kraj: naš časopis izlazi 13. maja – kako nas vrijeme tada učekuje? ☺

Nijeste precizirali da li prije ili poslije podne! ☺

Priredila: **Marina Peličić , IV-2**

U POSJETI METEOROLOSKOJ STANICI

SIVO, SUMORNO NEBO

Četvrtak ujutru, 04.04.2013. Četvrt do osam. Okupljamo se ispred Meteorološke stanice u Baru, gdje u okviru predmeta Meteorologija zajedno sa profesorkom Biljanom Đikanović-Milić treba da teorijska znanja stečena tokom školske godine proširimo konkretnim, praktičnim. Nebo je sumorno i sivo, kao u pjesmi Vojislava Ilića. Međutim, gledano s meteorološkog aspekta, stvari nijesu tako jednostavne.

Osam sati ujutru. Temperatura 11,8°C; relativna vlažnost 88%; tačka rose 10,0; vazdušni pritisak na nivou stanice 1009,6 mb, na nivou mora 1010,3 mb; oblačno bez padavina; oblaci niski: kumulusi i stratokumulusi 7/8; vidljivost horizontalna oko 15 km; more umjereno valovito, visina vala oko jedan metar pri obali, 1–2 metra na pučini; temperatura mora 14,2°C; količina padavina tokom noći 9,7 l/m². Danica Vujačić, pomoćnik meteorologa, svakih sat vremena šalje detaljne podatke o vremenu Centralnoj meteorološkoj stanici u Podgorici telefonskim putem, a navedeni podaci su svi podaci koje se mjere u barskoj, jednoj od regionalnih meteoroloških stanica u Crnoj Gori. Informacije koje šalje kodirane su i mi nijesmo u

mogućnosti da ih razumijemo. Naknadno nam objašnjava da su sve šifre koje se koriste u meteorologiji međunarodne. U početku je teško zapamtiti mnogobrojne šifre, ali se vremenom sve nauči, kaže gospođa Vujačić. Takođe, podsjeća nas da se oblačnost, odnosno pokrivenost neba oblacima mjeri u osminama – npr. 8/8 označava da je nebo potpuno prekriveno oblacima, a 4/8 da je nebo polovično prekriveno. Danas je 7/8 – skoro pa da sivi oblaci sasvim prekrivaju nebo. Ne pada iz svih oblaka kiša, samo iz onih niskih, podsjeća gospođa Vujačić. Jutros su toliko niski, primjećujemo, da se kiša svakog časa može očekivati. I zaista, pomalo kiši dok nas meteorolog Meho Peročević odvodi do mjesta gdje se nalaze mjerni instrumenti o kojima smo učili. Uočavamo automatsku stanicu, ali i osnovne instrumente koji su se nekada isključivo koristili. Još uvijek su tu? Zbog čega? Meteorolog Meho Peročević otkriva nam da čak i posljednja riječ tehnike zna da zakaže, za razliku od starih uređaja, koji su, uistinu, mnogo sporiji u mjerenju, ali vrlo precizni. Takođe, ukoliko automatska

stanica otkáže, kao što se to jednom dogodilo nakon udara groma, osnovni instrumenti su tu da umjesto nje zabilježe podatke. Meteorolog potom otvara zaklone u kojima se nalazi termograf, instrument koji mjeri maksimalnu i minimalnu temperature, vlažnost vazduha i isparavanje. Pokazuje nam kišomjer koji služi za određivanje količine padavina, heliograf koji se koristi za mjerenje dužine trajanja sunčevog sjaja, Fusov barometer koji se upotrebljava za mjerenje atmosferskog pritiska. Saznajemo da se u Stanici vrši mjerenje temperature zemljišta na različitim dubinama, ali to će više zanimati poljoprivrednike. Mi, budući pomorci, najviše interesovanja pokazujemo za određivanje vidljivosti, i to vertikalne. Vidljivost se mjeri pomoću repera, odnosno poznate udaljenosti do nekog objekta, a za to je, zaključujemo, potrebna dobra procjena, odnosno “oštro” oko posmatrača.

Položaj naše Meteorološke stanice je idealan. Sve primorske meteorološke stanice nalaze se uz morsku obalu, kako kod nas, tako i u svijetu. To je razlog zbog kojeg često dolazi do nepodudaranja između temperature izmjerene u Stanici i one izmjerene u drugim dijelovima grada. Ljeti automatska stanica pokazuje 29°C, a u okolini Starog Bara ili Zaljeva može da se izmjeri čak do 35°C. To je velika razlika na koju utiče maestral, strujanja vazduka i još mnogo, mnogo toga.

Meteorologija je izuzetno zanimljiva, ali i kompleksna nauka koju volimo, a posjeta Meteorološkoj stanici u Baru pokazala se kao odlična prilika da to saznanje i potvrdimo.

Priradio: *Ognjen Alavanja, II-4*

AL SE NEKAD SLATKO JELO

Pečenje kolača ima dugu tradiciju, još od starog Egipta, Grčke i Rima. Ovo je priča o kolačima a ujedno o jednoj od najstarijih starobarskih porodica koja se kroz tradiciju dugu više od sedam decenija neumorno bavi najslađim zanatom na svijetu – slastičarstvom. Naš sagovornik je gospodin Bajazit Bato Karađuzović, vlasnik jedne od najstarijih poslastičarnica na ovim našim prostorima, osnovane 1934. godine. Porodica Karađuzović porijeklom je iz Turske, odnosno Manice, grada koji je od Izmiru udaljen 34 km. Ima više od 450 godina kako su se doselili u Crnu Goru, priča nam gospodin Karađuzović, a kada je Bar 1878. oslobođen, porodica Karađuzović, za razliku od mnogih drugih, donijela je odluku da se ne vrati u svoju postojbinu. Prihvatili su rizik i ostali u Starom Baru. I dan-danas se u okviru porodice govori staroosmanlijskim jezikom, kakav se rijetko može čuti i u samoj Turskoj. Do otvaranja poslastičarnice, Karađuzovići su bili trgovci, vrlo bogati, ali su potpuno propali nakon neuspješnog posla sa suvom smokvom koju je napao crv. Za poslastičarnicu, nijesu bila potrebna velika ulaganja.

“Druga su to vremena bila”, prisjeća se gospodin Karađuzović koji je tada bio sedmogodišnji dječak. “Jedna vitrina, parče stakla, i to je sve!”

Posao je cvjetao. Sa braćom mijesio je kolače i ukrašavao ih, I danas se u Starom Baru, kada počne sezona sladoleda, može sa uzdahom začuti: “Ah, tako mi onog sladoleda!” A bio je to sladoled koji se održavao zahvaljujući snijegu sa Rumije. Članovi porodice ustajali su dva sata nakon ponoći i donosili snijeg koji je održavao smjesu od ovčjeg mlijeka, jaja i šećera. Ljeti je sladoleda bilo zahvaljujuću dubokim pećinama Rumije u koje se snijeg sklanjao. Za dječaka, sve je to bila samo zanimljiva igra koja je

kasnije prerasla u posao i ljubav.

Čibuci, lizalice, šarene bombone, crvene ušecerene jabuke, “štefanija”, stari kolač nalik današnjoj keks-torti – poslastice koje su nekada davno mamile dječje poglede. Danas, poslije toliko godina, poslastičarnica “Karađuzović” nastoji da očuva nekadašnju tradiciju u pravljenju kolača, ali se trudi da đakonije prilagodi zahtjevima tržišta: ista receptura sa ponekom korekcijom. Baklave, tulumbe, orasnice, urmašice, kadaif možda možete da pojedete u nekoj drugoj poslastičarnici, ali ono što sigurno nećete moći zovete se “sultan-sudžuk” – kolač koji se pravio na dvoru turskih sultana a danas se ne pravi nigdje u svijetu. To je potvrdio i ministar odbrane Turske koji je kolač probao kada je bio u posjeti našem gradu.

Savjetujemo vam da obavezno dođete u Stari Bar i probate neki od kolača iz poslastičarnice “Karađuzović”. Ukus orijentatlnih đakonija vratiće vas na trenutak u prošlost, a i sva čula će vam uživati! Vjerujte nam na riječ!

Priredile: *Daria Trivić i Tijana Grubač, II-1*

U POSJETI TUZLI

Sredinom novembra naša škola posjetila je Mješovitu srednju školu Kalesija i zajedno sa predstavnicima Srednje poljoprivredne škole Šabac bila gost na je "Četvrtom sajmu ekološki zdrave hrane, tradicionalnih proizvoda i turizma – Kalesija 2012".

Sajam se sastojao od teorijskog dijela na kojem su se učesnici kroz stručna predavanja upoznali sa teorijskim aspektima i prednostima korištenja prirodnih, ekoloških resursa u proizvodnji zdrave hrane i turističkim potencijalima opštine, kao i izložbenog

dijela na kojem su građani izlagali proizvode koje su sami proizveli na vlastitim imanjima po načelima proizvodnje zdrave hrane.

U okviru sajamske manifestacije održali su se susreti srednjih poljoprivrednih škola sa prostora Tuzlanskog kantona gdje su upriličena i predavanja iz oblasti proizvodnje hrane po ekološkim načelima, koja su držali profesori Mješovite stručne škole Kalesija.

Priredio: *Darko Jelić, prof.*

TEORIJA JE JEDNO, A PRAKSA NEŠTO SASVIM DRUGO

Odjeljenje IV-5 posjetilo je 01.03.2013. godine Trening centar za obuku pomoraca pod nazivom "Azalea" u Bijeloj. Iako završna godina, nautičari ranije nijesu imali priliku da posjete centar ovakve vrste i na ovaj način upoznaju se sa svim navigacijskim instrumentima kao i tehnikom upravljanja broda.

Jedna od prostorija koju su budući pomorci imali priliku da posjete bila je, zapravo, simulator te su učenici imali osjećaj da se zaista nalaze na brodu koji plovi. Na taj način, omogućeno im je da teorijska znanja i praktično primijene.

Mnogobrojni navigacijski instrumenti i predavanje stručne osobe koju su s velikim interesovanjem slušali podsjetila je maturante–buduće pomorce na to od kakve je važnosti ozbiljno shvatiti ovaj poziv i biti odgovoran i savjestan na brodu.

S obzirom na to da se Trening centar bavi i ukrcajem kadeta, maturanti su izrazili želju da se vrlo brzo nađu na nekom od njihovih brodova i tako dobiju priliku da opravdaju znanje stečeno tokom četvorogodišnjeg školovanja. Po njihovom mišljenju, to je najbolji način da se reklamira Škola i izrazi zahvalnost profesorima koji su ih godinama podučavali i bodrili.

Priredio: *Dorđe Đuković, IV-5*

“RUMIJA” POD VODOM

Jeste li znali da Bar ima dvije Rumije? Jedna je iznad vode, a druga je pod vodom. Jedna je planina koja se ponosito diže iznad našeg grada, a druga je nekad ponosito plovila vodama Jadrana – jahta posljednjeg crnogorskog suverena i jedinog crnogorskog kralja. Jahta “Rumija”. Nekad ponos kraljeve flote koja je aktivno učestvovala u Balkanskim ratovima, obavljala akcije odsukavanja i spasavanja, prevozila putnike, hranu i pomoć – danas leži nedaleko od barske obale, u barskom akvatorijumu. Ono što je od nje ostalo, zapravo.

A daleke 1905. (1. januara) ista ta jahta, samo pod imenom “Zaza”, uplovila je u Pristan sa turskom posadom kao poklon sultana Abdulaha Hamida našem kralju Nikoli. Bila je to jahta na paru, na vijak, sa dva jarbola, duga 47,78 metara, a široka 6,10 metara. Prvih mjeseci “Zaza” je odvozila članove kraljevske porodice od Kotora do Bojane. Ime joj je promijenio prijestolonasljednik Danilo već u junu iste godine. Od 1905. do 1912. zapovjednik jahte bio je Niko Janković iz Igala. Od 1912. pa do potapanja 1915. godine, jahtom je zapovijedao kapetan Ivo Đokic iz Bara. Upravitelj stroja 1905.

bio je Labud Nut, a 1910. tu dužnost je preuzeo Stefan Ingriz. Upravitelj u vrijeme potapanja bio je Ivan Rihter, a posada je brojala 14 ljudi. Zna se da je jahta “Rumija” u Balkanskim ratovima saradivala sa kopnenom vojskom u Italiji i prevozila ratni

material, iskrcavala srpsku vojsku sa grčkih transportnih brodova. Na južnom dijelu Jadrana, u to vrijeme, bila je jedini nenaoružani brod koji je mogao tegliti lađe sa hranom.

Poslije višednevnog progona avionima, u noći između 1. i 2. marta 1915. godine, dvije od pet austrougarskih torpiljerki prekinule su sidreni lanac, povukle jahtu do lukobrana u Pristanu, torpedovali je nedaleko od luke, nakon čega je ona potonula. Dogodilo se to u 3:45h iza ponoći. Danas “Rumija” leži na muljevitom dnu u luci Bar, na desetak metara dubine. Njena pozicija je 42°05,226' N i 19°04,391' E. Rijetki ronionci su svjedoci da je do 1973. bila u odličnom stanju. A onda je počela otimačina. Dijelovi nekad dike crnogorske flote završili su u privatnim kolekcijama ronilaca, a što nijesu odnijeli – uništili su brodovi bacajući sidra na olupinu.

Danas je od “Rumije” malo šta ostalo: samo metalno korito, tri metra visine, uz lanac od sidra, elisa i brodski motor. Da li smo pravom rečenicom započeli ovaj tekst? Ima li Bar dvije Rumije ili istražava samo onaj gorostas iznad Bara? Nemilosrdno more bilo je milosrdnije od ljudi. Ostaje nam samo da se nadamo da će se možda, jednog dana, neko sjetiti da otvori izložbu eksponata sa “Rumije”. Ako nam je to za utjehu.

Priredio: *Danilo Kićović, III-4*

“ŠPEDITERI” I “CARINICI” U AKCIJI

Kao što je u prošlogodišnjem broju našeg časopisa i najavljeno, u školskoj 2012/13. godini profesori stručnih predmeta smjera špeditersko-agencijski i carinski tehničar i Uprava naše škole osnovali su Društvo carinika i špeditera koja ima za cilj da uključi ne samo učenike Škole, nego i sve mlade ljude Bara zainteresovane za ovu djelatnost.

Kao i ranijih godina, učenici ovog smjera, zahvaljujući profesorima Miodragu Mišku Mijoviću, Mauru Petranoviću i Slađani Kastratović, imali su priliku da dio praktične nastave sprovedu i van Bara, kroz stručne ekskurzije i izlete. Na taj način, učenici su se bolje upoznali sa svim pojedinostima svog budućeg zanimanja i poboljšali svoje znanje kroz druženje i zabavu. Takođe, organizovane su i dvije tribune – stručne prezentacije iz oblasti osiguranja (Lovćen osiguranje Podgorica) i lučkog transporta i pretovara (AD Luka Bar).

Krajem septembra, učenici IV godine posjetili su malogranični promet na Sukobinu, gdje im je održano predavanje o kontroli putničkog prometa. Učenici III razreda su u februaru posjetili i Nikšić i Carinsku ispostavu tog grada gdje su se neposredno upoznali sa procedurom carinjenja robe u uvozu i izvozu na jednom kamionskom carinskom terminalu. Na istom mjestu održano im je predavanje na temu “Carinska vrijednost robe”. Učenici II razreda su sredinom aprila posjetili najmodernije skladište i logistički centar “Monteno Maks”, kao i Aerodrom Podgorica. O svim najvažnijim segmentima poslovanja takođe im je održano predavanje. Kao najbolje odjeljenje ovog smjera, učenici I razreda posjetili su Brodogradilište Bijela, Porto Montenegro Tivat, a održano je predavanje na temu “Mjesto i uloga nautičkog turizma u privredi zemlje”.

Smjer špeditersko-agencijski i carinski tehničar otvoren je prije četiri godine, što znači da ćemo ove školske 2012/13. godine imati prvu generaciju svršenih srednjoškolaca, budućih carinika i špeditera. Interesovanje za ovaj smjer sve je veće, zahvaljujući kvalitetu teorijske, ali i praktične nastave kojoj se naročito poklanja pažnja, pa se nadamo da će i ubuduće kvalitetni učenici pokazivati zainteresovanost i želju da se bave djelatnostima kao što su špedicija i carina.

Priredili: *Irma Kuč, III-5 i Marko Šećković, IV-6*

KAD JE FRIZ – ŠIZ!

Tradicionalno međunarodno takmičenje frizera ove godine održalo se u Podgorici, u hotelu „Balkan“ 21. aprila. Učešće su uzeli takmičari iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Albanije... S ponosom možemo da kažemo da su naši mladi frizeri zauzeli **IV mjesto na nivou škole**, što je veliki uspjeh ako se uzme u obzir činjenica da su bili najmlađi takmičari – naša škola jedina je koja je za takmičare imala prvake. Učenik **Arben Mumđžija** osvojio je šesto mjesto u kategoriji Muško šišanje-juniori, a učenica **Dževahire Tuša** sedmo mjesto u kategoriji Punde-juniori. Ostali takmičari su: Milica Gutić, Ksenija Petranović, Branka Danilović, Dalida Kalač,

Andrijana Glavanović, Anita Gurzaković, Kristina Čobrenović i Milosava Šečković. Takmičari, kao i njihovi modeli, nijesu krili zadovoljstvo postignutim uspjehom za koji je, kako kažu, najzaslužnija profesorka Sanija Muzurović. Stekli su iskustvo, razbili tremu te dogodine očekuju još bolje rezultate. Svjesni su da iza svakog uspjeha stoji veliki trud i rad i poneka žrtvica u vidu neposlušne kovrdže, zelenog ili jarkocrvenog pramička, ali – šta da se radi! Sve za ljepotu!

Priredile:

Milica Gutić i Andrijana Glavanović, 1-5

KARUCA BEZ KONJA ILITI ... ČUDO NEVIĐENO!

Prvi automobil napravljen je u Njemačkoj, a njegovim datumom "rođenja" smatra se 29. januar 1889. godine, kada je Karl Benz podnio zahtjev za patentiranje prevoznog sredstva koje je tada imalo tri točka. U istom periodu, Gotlib Daimler razvijao je prvi automobil sa četiri točka. Na taj nači, radeći nezavisno jedan od drugog, dva inovatora položila su kamen temeljac na sva današnja prevozna sredstva: putničke automobile, teretna vozila, autobuse...

Trinaest godina nakon što se prvi automobil pojavio u svijetu i malena Crna Gora dobila je svoje "čudo od gvožđa". To se dogodilo početkom jula 1902. Stigavši krševitim stazama od Kotora do Cetinja, "to čudo koje samo sebe goni" podsjećalo je zapanjene Crnogorce na karocu (kočiju) koja bez konja "trči džadom". Vozač je bio princ Burbonski.

Godinu dana kasnije, Crna Gora je uvela prvi poštanski automobil i postala prva zemlja Starog kontinenta koja je to učinila. Do tada se pošta raznosila diližansom koju su vukli konji.

Automobil je kupljen u Parizu, imao je deset sjedišta, tvrde gume i motor jačine 16 konjskih snaga koji je mogao da razvije brzinu od 15 km/h. Doputovavši iz Francuske, izvjesni gospodin Anri prvih mjeseci vozio je poštanski automobil, ali kako je veoma volio čašicu i crmničko vino, ubrzo ga je naslijedio mladi Milo Tomanović, koji se smatra prvim crnogorskim šoferom. Zbog nepreglednih crnogorskih puteva, automobil se često kvario pa je mladi šofer morao da se snalazi – popravljao je kvarove kako je znao i umio i tako postao prvi crnogorski automehaničar. Prva

crnogorska dama za volanom je princeza Ksenija, prvi sportski vozač je Milo Knežević, dok se Mato Brozičević smatra vlasnikom prvog privatnog automobila.

Već 1910. godine, povodom proglašenja Crne Gore za Kraljevinu, sve zvanice su stigle automobilima. Do 1912. godine oko 200 mladih Crnogoraca pošlo je u inostranstvo da uči za šofera, a sredinom marta 1925. osnovano je „Šofersko udruženje Zetske oblasti“, čija je Pravila 22. aprila 1925. odobrio tadašnji veliki Župan Džaković. Od tada 22. april se obilježava kao Dan vozača Crne Gore.

Na crnogorskim putevima danas možete sresti oko 171.973 putničkih automobila. Ako tome dodamo 4.661 motocikla, 1.095 kombija, 1.217 autobusa, 12.394 teretnih vozila, 2.015 specijalnih vozila, 277 vučnih, 1.911 priključnih i 176 poljoprivrednih traktora, lako je izračunati da Crna Gora danas ima oko 196.419 registrovanih vozila.

Priredili: *Šaban Osmanović i Medin Hamzić, I-6*

DOBRA, STARA VREMENA

Oldtajmerima nazivamo automobile starije od 40 godina. Svojom neobičnom linijom i dizajnom uvijek plijene pažnju ljudi. Kod starijih probude čežnju za onim “dobrim, starim vremenima”, a kod mlađih zanimanje i želju za “makar jednim krugom”. Postoje ljudi koji bi radije postali vlasnici cijenjenog oldtajmera, nego najnovijeg, modernog automobila. Oni u čijem su vlasništvu kažu da ih nije lako održavati, jer se djelovati teško nalaze i veoma su skupi. Uprkos tome što održavanje košta, ljubav ne pita za cijenu! O tome najbolje svjedoče barski i ulcinjski oldajtajmeri koje početkom ljeta možemo vidjeti ispred platoa Robne kuće u Baru a čiji sjaj svjedoči da vlasnici i te kako vode brigu o njima.

Priredili:
Demir Haris i Stefan Bokovac, I-6

SEDAM VELIČANSTVENIH

Tradicionalno, učenici naše škole i ove godine su uzeli učešća na takmičenju „Mladi eko-reporteri“ i „Za manje smeća“, koji predstavljaju dio programa Fondacije za ekološku edukaciju osmišljen za mlade od 12 do 21 godine. Štaviše, broj fotografija prispjelih u ruke prof. Tanje Kragulj bio je veći nego ikad i sasvim je sigurno da se očekivala neka nagrada, ali teško da su i najveći optimisti očekivali baš sedam! Veliki odziv učenika u prikupljanju fotografija koje promovišu očuvanje i zaštitu životne sredine potvrđuje da se naša svijest o neophodnosti očuvanja životnog prostora svakim danom sve više razvija, što nas čini veoma srećnim. Ne samo mi nagrađeni, nego svi koji su učestvovali u ovom takmičenju, imali su za cilj da svojom fotografijom, koja govori više od hiljadu riječi, upute apel svima onima koji ne mare za planetu Zemlju da što prije promijene mišljenje i ponašanje, kako bi i generacije koje dolaze uživale u zelenim prostranstvima, pitkoj vodi i svježem vazduhu. Naše fotografije sugerišu da nije vrijeme za sebičnost!

Na takmičenju je (pored tri osnovne škole) učestvovalo preko 200 učenika iz 16 srednjih škola iz cijele Crne Gore, a pod mentorstvom profesorki Tanje Kragulj i Slađane Tomović, desetočlani stručni žiri nagrađio je sljedeće učenike naše škole:

- ✦ *Tijanu Grubač, II-1 (prva nagrada u kategoriji Fotografija predjela ili biodiverziteta);*
- ✦ *Ivanu Pandurević, I-1 (prva nagrada u kategoriji Najbolje fotopriče mladih eko-reportera);*
- ✦ *Maju Mrdak, I-4 (druga nagra-*

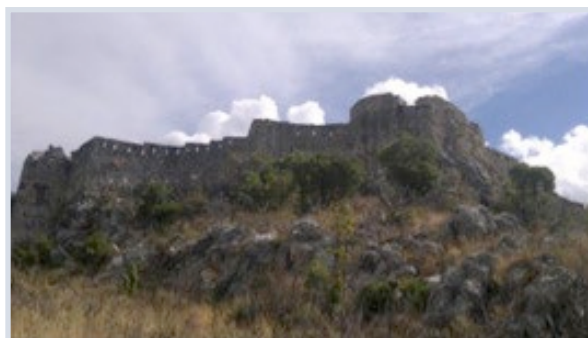
da u kategoriji Najbolje fotopriče mladih eko-reportera);

- ✦ *Stefana Kovačevića, III-1 (druga nagrada u kategoriji Fotopriča predjela ili biodiverziteta);*
- ✦ *Valerija Anikijeva, III-1 (druga nagrada u kategoriji Fotopriča predjela ili biodiverziteta);*
- ✦ *Vuksana Markovića, III-1 (treća nagrada u kategoriji Fotopriča predjela ili biodiverziteta) i*
- ✦ *Dževu Klimenta, III-1 (druga nagrada u kategoriji Najbolji članak mladih eko-reportera).*

Dodjela nagrada održala se 20. aprila na Dan planete Zemlje u podgoričkom hotelu „Ramada“, a učenicima je nagrade uručila Daliborka Pejović, državni sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma.

Priredile: *Ivana Pandurević, I-1 i Maja Mrdak, I-4*

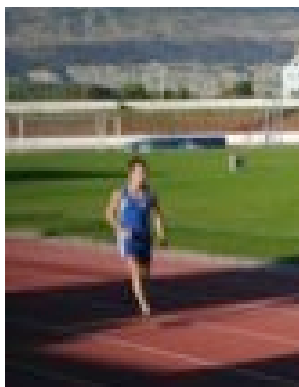

JA IMAM TALENAT

Uvreženo je mišljenje da svaki čovjek u sebi nosi neki talenat. Kod najvećeg broja ljudi, taj dar prirode ostane zauvijek sakriven: oni dođu i prođu i ne sluteći šta su sve mogli i umjeli. Ali, na vrijeme otkriveni talenat kod onih malobrojnih ne garantuje im uspjeh. Nije talenat to što odvaja one najuspješnije od svih ostalih. Nijesmo ni svjesni koliko je u svijetu neuspješnih ljudi s talentom. Naprotiv, kako tvrde mnogi psiholozi, ni genijalnost ni obrazovanje ne mogu da zamijene istrajnost. Uspješne osobe su one sa visokim stepenom savjesnosti i pouzdanja, one koje su disciplinovane, temeljno planiraju, dobro se organizuju, imaju ambiciju i spremne su da naporno rade. Uspješne osobe, prije svega, imaju snažnu volju i vjeru u sebe. Ovom prilikom predstavljamo vam talentovane učenike naše škole, ali i marljive, disciplinovane, sa dragocjenom i rijetkom osobinom visokog stepena odgovornosti i pouzdanja. Našim talentima želimo da istraju u napornom radu, a odgovornim učenicima da što prije pronađu talenat koji je nesumnjivo negdje u njima i podijele ga sa nama.

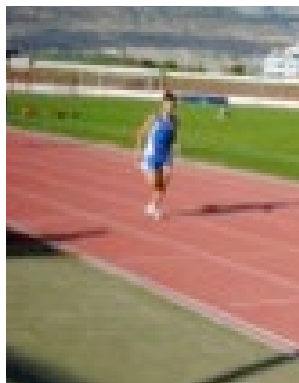
KAO METAKI!

Čak i da ne znate ništa o **Stefanu Bokovcu**, učeniku **I-6** (smjer **automehaničar**), jedan susret sa njim na školskom odmoru (malom ili velikom, svejedno) zasigurno bi vas podstakao da pomislite da se radi o nekom trkaču koji je atlešku stazu, silom prilika, zamijenio školskim hodnikom. Ali, takav je Stefan! Prosto obožava da trči – bilo gdje i bilo kada.

Za razliku od pojedinih velikih svjetskih trkača, Stefan nema problem sa startom: školsko zvono još nije ni oglasilo kraj časa, a Stefan je, dobivši nevjerovatno ubrzanje, već izletio iz učionice. Kada bi se školsko zvono oglasilo na nekom od njegovih mitinga, Crna Gora bi vjerovatno dobila novog Useina Bolta, ali i bez pomoći školskog zvona Stefan postiže fantastične rezultate. Evo nekih: III mjesto na Prvenstvu Crne Gore u višeboju za pionire; III mjesto na Školskim igrama, disciplina 100 m; I mjesto na Prvenstvu Crne Gore za pionire, disciplina 60 m i I mjesto, disciplina 100 m; I mjesto na Kupu Crne Gore za pionire, disciplina 100 m; II mjesto na Trećem atleškom mitingu, disciplina 100 m; I mjesto na Jadranskom atleškom susretu u Splitu, disciplina 100 m.

Za razliku od školskih, rezultati **Milana Nikolića**, učenika **I-3** (smjer **naučnički tehničar**), na atleškim takmičenjima su sjajni: I mjesto na Prvenstvu Crne Gore za pionire, disciplina 300 m; II mjesto na istom takmičenju, disciplina 60 m, II mjesto na istom takmičenju na 100 m; III mjesto na Prvenstvu Crne Gore za ml. junior, disciplina 100 m, III mjesto na istom takmičenju, disciplina 400 m, III mjesto na

istom takmičenju, disciplina 200 m; I mjesto na Kupu Crne Gore, disciplina 300 m, II mjesto na istom takmičenju, disciplina 100 m; II mjesto na Juniorskom ekipnom Prvenstvu Crne Gore, disciplina 400 m; I mjesto na Jadranskom Atleškom Susretu u Splitu, disciplina 300 m. Profesor Ičević mišljenja je da se radi o izuzetno darovitom sportisti pred kojim je blistava karijera, a kako život sportiste iziskuje mnoga odricanja – moramo donekle razumjeti da se na svakom polju baš ne može biti uspješan. Svaki početak je težak, pa se nadamo da će Milan iduće godine pokazati mnogo bolje rezultate u školi.

(Da još napomenemo da su Milan i Stefan prvaci Crne Gore na 4x100m za sve kategorije.)

SAM SVOJ MAJSTOR

Odjeljenjska knjiga, među učenicima popularnija kao dnevnik, najpouzdaniji je svjedok koliko je odricanja bilo neophodno **Erđinu Likoviću**, učeniku **I-6** (smjer **automehaničar**) da konstruiše automobil. Mjesecima je prikupljao potreban materijal, odbačene dijelove automobila, spajao ih, rastavljavao, pomagao se Internetom u prespajanju žica i kablova, posmatrao vješte ruke iskusnih majstora, a onda se jednog dana začuo poznati zvuk motora i potvrdio da se sav trud isplatio! Automobil ima mana, naravno. Pošto je motor uzeo od dvotočkaša "Tomosa", razumljivo je da Erđinov automobil nema rikverc pogon. Takođe, ne može vas ni provozati, jer nije dvosjed. Ali, možda vas časti jednim krugom, ko zna...

"TAMO ĆE OGNJIŠTA DIME, I ĆE GUSLE JOŠ SE ČUJU..."

Nekada se kuća nije mogla zamisliti bez gusala. Naš slavni pjesnik Petar II Petrović Njegoš je napisao: "Āe se gusle u kući ne čuju, tu je mrtva i kuća i ljudi". Taj

nekad neizostavni dio crnogorske tradicije, gudački muzički instrument neobičnog zvuka, danas se rijetko može vidjeti, a kamoli čuti. Osim ako bolje ne poznajete **Bogdana Đalovića**, učenika **III-3** (smjer **brodomašinski tehničar**).

Kao dvanaestogodišnjak,

Bogdan je dobio je na dar male gusle od svog djeda i tako je sve počelo, iako je malo ko vjerovao da će kao guslar istrajati. Vrijeme prolazi, Bogdan stasava, učestvuje na raznim festivalima. Njegovi nastupi su zapaženi, a volje ima sve više. Zašto se, uostalom, kaže nam Bogdan, odricati tradicije...

LJUBAV JE HEMIJA

A kad ljubav urodi plodom, kao što se dogodilo **Kseniji Vlahović**, učenici **II-1** (smjer **prehrambeni tehničar**) – svi putevi vode u Petnicu, na seminar eksperimentalne biologije i hemije. A tim putem mogu samo odabrani. Počastvovana što je imala priliku da bude njen polaznik, Ksenija nam prenosi svoje utiske sa sedmodnevnog seminara: "...

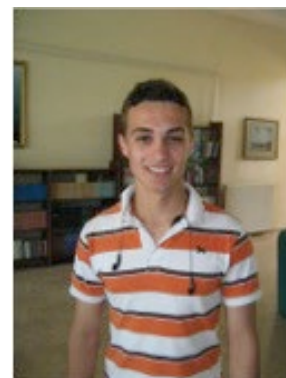

Odmah nakon upoznavanja, krenuli smo sa radom. Svaki dan je bio organizovan od jutra do večeri. Na jutarnjem sastanku dobijali smo plan rada za taj dan. Uglavnom su preovladavala teorijska predavanja iz hemije i biologije. Predavanja su bila vrlo zanimljiva. Trećeg dana dobili smo zadatak da radimo seminarski rad koji je trebalo da bude završen do kraja sedmice. Saradnici su bili uvijek spremni da nam pomognu, ali i ukažu na greške. Na rasplaganju nam je bila i naučna biblioteka sa domaćom istranom literaturom, računarski centar, savremeno opremljeni kabineti i nova laboratorija, najatraktivniji dio Stanice. Slobodnog vremena bilo je malo, a koristili smo ga za druženje i obilazak pećine, koja se nalazi u okolini Istraživačke stanice i poznata je po prostranim kanalima i rijetkim biljnim i životinjskim svijetom." Ksenija odlazak u Petnicu smatra bogatim iskustvom na kome zahvaljuje profesorki Tanji Kragulj koja je preporučila, kao i Direktor i Pedagogu koji su joj odlazak i omogućili.

ŽIVOT U RITMU HIP-HOPA

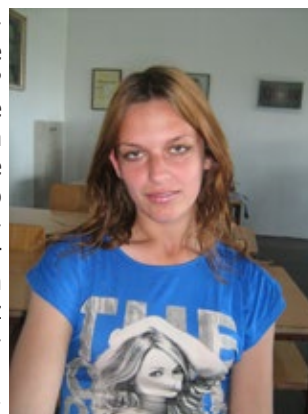
U tom ritmu žive **Eldin Škrijelj**, učenik **II-3** (smjer **brodomašinski tehničar**), i **Arben Mumadžija**, učenik **I-5** (smjer **frizer**). Uprkos različitom senzibilitetu i uzo-

ru, obojica stihove koriste da bi se kritički osvrnuli na društvo i sve njegove negativne pojave: laž, gramzivost, ljubomoru, zavist, pohlepu, nemarnost, koristoljublje... Hip-hop muzika nije za svačije uši, saglasni su obojica. Ali, da bi neko mogao da iznese stihove, potrebno je da sam vjeruje u njih. Iz tog razloga su tekstopisci ponajčešće i sami kazivači. Poput Eldina i Arbena. Rekosmo, hip-hop muzika nije za svačije uši, ali ni tekstovi naših autora nijesu baš za svačije oči. Iskrasne tek poneki...da nam potvrdi da se radi o mladim talentima koji će tek sazrijevati i razvijati svoj talenat.

TALENAT ZA NEIZOSTAJANJE ILI KAKO POBJEDITI SEBE

Šta?! Mislite da se neizostajanje sa nastave ne može uvrstiti u talenat? E pa, varate se! Prisjetite se samo koliko ste puta ostajali kod kuće kad je pljuštalo, ili vas je malo boljela glava, ili ste pouzdano znali da profesor sutra ispituje, ili vam se prosto nije izlazilo iz toplog kreveta. Oni nijesu, ni jedan jedini put: **Tomo Janković (I-6, smjer automehaničar)**,

Hanka Vučić (IV-3, smjer veterinarski tehničar) i **Anto Janković (II-3, smjer brodomašinski tehničar)**. Bilo je dana kada ni oni nijesu bili spremni za

odgovaranje, kada ih je mučila prehlada ili im se prosto nije išlo u školu, ali nijesu bježali niti izostajali. Nijesu tražili pomoć roditelja u pravdanju časova ni molili dežurnog ljekara da nažvrlja par riječi opravdanja. Oni su uvijek uspijevali ono što je najteže - da pobijede sebe. Odgovorni, marljivi, organizovani i hrabri – učenici kojima bi se svaka škola ponosila!

Priredili: Zoran Tomić i Damir Kačar, I-6 Ksenija Vlahović, II-1

TAKMIČENJE SREDNJIH STRUČNIH ŠKOLA IZ OBLASTI MAŠINSTVA

Naša škola je 20. aprila počastvovana ulogom domaćina Trećeg državnog takmičenja u oblasti Mašinstva koje je obuhvatilo 26 ekipa iz 11 srednjih stručnih škola iz Crne Gore. Organizaciju takmičenja podržalo je Ministarstvo prosvjete i Centar za stručno obrazovanje. Takmičenje je održano u holu naše škole takmičenje iz područja mašinstva za nastavne predmete Tehničko crtanje i Mašinski elementi. Ciljevi takmičenja su: afirmacija vaspitno-obrazovnog rada, primjena znanja i vještina u rješavanju zadataka i praktičnih problema, jačanje takmičarskog duha i povezivanje teorijskih i praktičnih znanja. Takmičenju je prethodilo pripremanje ekipa u okviru svojih škola, kroz dodatnu nastavu koju su realizovali predmetni nastavnici.

Iz Tehničkog crtanja učestvovalo je 15, a iz Mašinskih elemenata 11 ekipa. Na takmičenju je učestvovalo ukupno 78 takmičara.

Nakon intoniranja državne himne, uvažene goste pozdravio je direktor naše škole Branislav Knežević. Navodeći značaj i ciljeve takmičenja, poželio je prijatan boravak takmičarima i uspjeh na takmičenju. Treće državno takmičenje otvorio je Duško Rajković, direktor Centra za stručno obrazovanje.

Takmičari su pokazali zavidan nivo znanja i vještina u rješavanju praktičnih problema, utvrđivanju znanja i vještina iz oblasti Tehničkog crtanja i Mašinskih elemenata, razvijanje vještina timskog rada, pravilno korišćenje stručne literature i terminologije, povezivanje teoretskih i praktičnih znanja. Takmičenje je obavljeno dvojezično: na crnogorskom-srpskom, bosanskom, hrvatskom i albanskom jeziku.

Rezultati su sagledani od timova pregledača, sastavljenih od strane škola učesnica i žirija u sastavu: prof. dr Janko Jovanović, predsjednik žirija, Vladislav Koprivica, dipl. ing. Maš. i Branislav Knežević, direktor škole.

I i II mjesto iz nastavnog predmeta **Tehničko crtanje** osvojile su ekipe Srednje građevinsko-geodetske škole "Inž. Marko Radević" iz Podgorice, dok je **III mjesto** pripalo ekipi Srednje stručne škole iz Bijelog Polja.

I mjesto iz nastavnog predmeta **Mašinski elementi** osvojila je ekipa Srednje stručne škole iz Bijelog Polja, **II mjesto** ekipa Srednje stručne škole iz Pljevalja dok je **III mjesto** osvojila ekipa Srednje stručne škole "Vukadin Vukadinović" iz Berana,

Takmičenje je proteklo u dobroj organizaciji, pozitivnoj atmosferi i međusobnom druženju.

Nadamo se da će se i ubuduće organizovati ovakva takmičenja i u okviru ostalih stručnih predmeta, s ciljem unapređenja i afirmacije srednjeg stručnog obrazovanja u Crnoj Gori.

Priredila: Valentina Radonjić, prof.

MILADIN ŠOBIĆ: ČOVJEK KOJI JE ŽELIO DA UKROTI STRUJU

Prošlo je više od četvrt vijeka kako je zamrla pjesma jednog od najpopularnijih kantautora sa teritorije bivše Jugoslavije. Starije generacije pamte njegove stihove i lik, dok sa mlađim generacijama stvar stoji malko drugačije. Naime, na pitanje da li su ikad čuli za Miladina Šobića, većina naših vršnjaka će odgovoriti odrično, iako su možda do maloprije pjevušili neku od njegovih najpoznatijih pjesama: “**Kad bi došla Marija**”, “**Krivi tip**”, “**Don**”, “**Stare novine**”, “**Ne pokušavaj mijenjat me**”... To što mlađi ne pamte Miladinov lik manje je važno, kažu mnogi. I u pravu su. Želja svakog stvaraoca jeste da njegovo djelo zasjeni njegov lik i nadživi ga. Šobićeve pjesme žive decenijama sopstvenim životom, ali vijest o njegovoj iznenadnoj bolesti koju smo primili krajem januara neke je podsjetila na pomalo zaboravljenog kantautora, dok su drugi, oni mlađi, tada prvi put čuli za ime legendarnog Miladina Šobića.

Rođen je 1956. godine u Nikšiću gdje je odrastao i završio srednju školu. Kao srednjoškolac prvi put je počeo da piše i komponuje, ali će ga tek studentski život u Dubrovniku inspirisati da napiše svoje najbolje pjesme. Godine 1975. objavljuje prvu pjesmu pod nazivom “**To sam ja**” koja je u to vrijeme u studentskim dubrovačkim krugovima dobila status studentske himne. Godinu dana kasnije, Šobić sa pjesmom “**Daj nam neba**” učestvuje na muzičkom festivalu “Omladina” u Subotici i osvaja drugo mjesto. Zanimljiv je podatak da je Đorđe Balašević nastupao iste godine na istom festival sa grupom “Suncokret” i osvojio treće mjesto. Šobić se nešto kasnije preselio u Sarajevo gdje je 1980. snimio svoj prvi album pod nazivom “**Ožiljak**”. Godine 1982. izlazi njegov drugi album “**Umjesto gluposti**”, nakon čega počinje sa koncertnim aktivnostima.

Jedan od onih za pamćenje održan je u Be-

ranama 1983. Dom kulture bio je ispunjen do posljednjeg mjesta, a Šobić je pjevao gotovo četiri sata. Kasnije je i sam izjavio da taj koncert nikada neće zaboraviti. Treći album pod nazivom “**Barutana ljubavi**” nikada nije ugledao svjetlost dana. Porodična tragedija zbilja se u vrijeme najvećeg Šobićevog uspjeha i on nikada više nije zapjevao. Štaviše, sve ovo vrijeme odbijao je da da bilo kakvu izjavu za javnost. Uzaludna su bila mnoga nastojanja novinara da ga privole na intervju. On nije želio, niti danas želi da govori o sebi, da komentariše svoju muziku, već dopušta da ona, i poslije skoro tri decenije od nastanka, govori sama o sebi. I ona to svesrdno i čini.

Povjerava nam unutrašnje biće pjesnika, ali ne samo to – ona predstavlja sudbinu i istoriju svih nas. To je jedan od razloga što ona ne jenjava i ne gubi na popularnosti. Pretjerana gramzivost ljudi, njihova naglašena potreba za materijalnim zadovoljstvima bila je Šobićeve velika preokupacija. Pjesnik u njegovoj duši takvu potrebu ljudi nije mogao da razumije. Zašto mora biti srećan samo onaj ko je završio tri fakulteta? Zar se sreća ne može pronaći u malim stvarima? Zar čovjek ne može ispuniti svoje snove i dostići sreću ako je zanatlija – pekar, moler, dimnjičar? On nikada nije sanjao o kadilaku, već o vinogradu. U takvim

okolnostima, “sa tugom je gledao za čovjekom”. Nemoćan da nešto promijeni, trudio se da pravi “cirkus od vremena”. Tako se suprotstavljao životu i njegovim “novim principima”. Dok su drugi jurili za “lovom” on je čitao “stare novine” i čeznuo za starim vremenima. Jedino svojom pjesmom pokušavao je da “životu razbije nos”. Mi ne znamo koliko je u tome uspio. Legendarni kantautor nikada nije javno o tome progovorio. Možda se odgovor nalazi u nekoj od njegovih pjesama sa neobjavljenog albuma? Možemo samo da nagađamo.

Miladin Šobić još uvijek neumorno čuti. Mnogi su izgubili nadu da će ikada više zapjevati. Zašto je to tako – ne znamo. Možda je sestrina smrt zauvijek utihnula njegov glas i uništila inspiraciju a možda se istina nalazi u refrenu njegove pjesme “**Krivi tip**”: “Ma što da pjevam sad/kad to svako zna?” Nadamo se da ćemo jednog dana saznati.

Priredila: *Milica Gutić, I-5*

DJEVOJKA OD ZLATA

Prošlu godinu crnogorski sport obilježio je (ne) očekivani uspjeh naših rukometašica. Zahvaljujući njima, naš jedini ženski rukometni klub „Budućnost“ osvojio je Ligu šampiona, Crna Gora je po prvi put postala vlasnik jedne olimpijske medalje, i to srebrne koja vrijedi zlata, a onda su naše „lavice“ uistinu postale „zlatne“. Danas razgovaramo sa jednom od njih.

Majda, voliš li zlato?

Mislite na medalje? (Smijeh) Naravno da volim. Van rukometa sam sasvim obična djevojka koja, poput većine, voli da se dotjeruje i da nosi nakit. Dakle, odgovor na vaše pitanje je da volim zlato u svakom slučaju i na svaki način. (Smijeh)

Kada si počela da se baviš rukometom i otkud interesovanje baš za taj sport?

Bilo je to u šestom ili sedmom razredu osnovne škole, a počeci su vezani za moj rodni grad Bar. Sam po sebi, rukomet me možda nikada ne bi ni privukao da se za to nije postarala moja majka, bivša rukometašica. Istina, moja pozicija je krilo a ona je bila golman, ali je znala da priča tako divne priče iz svijeta rukometa da sam se, htjela-ne htjela, morala zainteresovati. I jednog dana, jednostavno sam poželjela da budem i ja dio neke rukometne priče. I tako je sve počelo. Iz radoznalosti, rekla bih...

Da li je tačno da si željela da postaneš frizerka?

(Smijeh) Tačno je. To je neka vrsta dara, jer je dovoljno samo da bacim pogled na frizuru iz nekog časopisa i odmah sam kadra da napravim istu. Ponekad me čak i frizerke pitaju za savjet. (Smijeh)

U našoj školi postoji smjer frizer/ka. Učenici bi vjerovatno željeli da znaju koliko često mijenjaš frizure i koja ti je omiljena.

Volim da eksperimentišem i nije me strah promjena. Mislim da sam to dokazala kada sam pred Olimpijske igre u Londonu kosu prefarbala iz svijetloplave u smeđu boju. Mnogi me nijesu ni prepoznali. Najviše volim pletenice.

Bar nema ženski rukometni klub, a ženska populacija kao da malo zazire od tog sporta. Kako to komenatrišeš.

Ako bi se radilo sa djecom od malih nogu, vrlo ozbiljno i vrlo predano, uspjeh ne bi mogao da izostane. Bar ima sve uslove za to. Prava je šteta da Crna Gora pored „Budućnosti“ nema bar još jedan ženski rukometni klub.

Riječ je o vrlo grubom sportu. Ustaljeno je mišljenje da djevojka baveći se rukometom gubi dio svoje ženstvenosti i elegancije. Vi ste, međutim, naše „zlatne lavice“, razbile tu predrasudu.

Ako mlade djevojke prestaju da se bave rukometom

iz tog razloga, mnogo griješe. Ženstvenost je stanje duha. Svaka žena može biti ženstvena čak i sa izraženijim mišićima. Ja se osjećam vrlo ženstveno i nikada ne bih mijenjala svoju građu za građu neke djevojke manekenskog tipa.

Na klupskom nivou osvojila si Kup kupova, tri Regionalne lige, Ligu šampiona, a sa reprezentacijom bronzu na Svjetskom juniorskom prvenstvu u Južnoj Koreji, srebro na Olimpijadi u Londonu i zlato na Evropskom prvenstvu u Srbiji. Koji ti je uspjeh najdraži?

Teško se opredijeliti. Dvumim se između srebra sa Olimpijade i zlata sa Evropskog prvenstva... Ali ako već moram da odlučim, neka to bude uspjeh sa posljednjeg takmičenja reprezentacija. Zlato je ipak zlato. (Smijeh)

U maju puniš 23 godine. Mnogi igrači, pa čak i izuzetno daroviti, završe karijeru a da ostvare ni dio tvog uspjeha, ni sa klubom ni sa reprezentacijom. Smatraš li se privilegovanom?

Ne mogu to da nazovem privilegijom. Ako sanjate i odlučni ste da ostvarite svoje snove, uspjeh neće izostati. Živjeti životom jednog sportiste jeste privilegija, ali koja iziskuje mnogo odricanja. Treninzi iscrpljuju i mentalno i fizički i ne dozvoljavaju prisustvo bilo kakvog problema lične prirode. Ova generacija rukometašica je uspjela zato što je podredila sve rukometu.

Uspjeh leži u talentu i radu. Koliko je, po tvom mišljenju, za uspjeh zaslužan talenat, a koliko rad?

Talenat je važan, ali rad je taj koji presuđuje da li ćete postići uspjeh u poslu kojim se bavite ili ne. Često sa bratom (koji se takođe bavi rukometom) razmjenjujem iskustva nakon treninga. Treniramo dvaput dnevno, prije podne i poslije podne. Analiziramo sistem igre svakog protivničkog tima, tehniku svake igračice, zapažamo svaku dobru i lošu stranu. Dakle, i kad nijesmo na terenu, mi treniramo.

Često si zbog povreda prinuđena da važne, pa čak i odlučujuće utakmice, posmatraš sa tribina. Šta je teže: igrati ili posmatrati?

Uvijek je lakše kad igraš, naročito kad znaš da si veoma važna karika u tom lancu igre. U suprotnom si nemoćan da bilo šta promijeniš.

Utisci sa dočeka?

To se ne zaboravlja, a ne može se riječima iskazati. Kad se sjetim dočeka, neki osjećaj nesvarnosti još uvijek se javi. Da li sam to samo sanjala? Letiš, nijesi na zemlji, ne osjećaš umor, niti glad. Toliko srećnih lica oko tebe, a ti si doprinio njihovoj sreći! Voljela bih da opet iskusim tako nešto.

Kako reaguješ na nepravdu?

Na terenu moramo savladivati osjećanja, da ne bismo bile kažnjavane. A valjda je to prešlo i na moj privatni život, pa kupim sve u sebi, ponajčešće trpim i ćutim. Valjda je to profesionalna deformacija. (Smijeh)

Prijateljstvo je jedna od tema kojom se bavimo u ovogodišnjem „Lideru“, a poznata izreka glasi: „Kako ćeš znati šta je prijateljstvo kada nikada nijesi radio u timu“. Šta za tebe prijateljstvo znači i koliko je ono važno za funkcionisanje i uspjeh tima?

Bez pravog prijatelja nema uspjeha ni u jednoj sferi života, pa ni u sportu. Prijateljstvo nas je i odvelo do medalja. Igrale smo jedna za drugu, disale na terenu jedna za drugu, bodrile se... Moja ekipa je moja druga familija.

Opština Bar ti je prošle godine dodijelila specijalnu nagradu za doprinos afirmacije Bara. Šta ta nagrada za tebe kao Baranku predstavlja?

Nagrada je potvrda vrijednosti i uvijek mnogo znači, naročito kad je iz rodnog grada.

Je li „Budućnost“ tvoja budućnost?

U naredne dvije godine jeste. Nakon toga...vidjećemo!

Priredili: Jelena Dević i Elvis Bišević, IV-6

Jeste li znali ...

- ☞ Da je prva električna centrala u Crnoj Gori za javne namjene puštena u rad 19. avgusta 1910. godine na Cetinju ; davala je osvjetljenje za dvor kralja Nikole, prijestolonasljednika Danila, dvor kneza Mirka, sve vladine institucije, Zetski dom, Djevojački institut, bolnicu "Danilo I", poslanstva, ulični rasvjetu sa oko stotinu svjetiljki i 60-ak privatnih kuća.
- ☞ Da je prva javna rasvjeta u Baru puštena u rad 10. avgusta 1913. godine ;
- ☞ Da je prvi brod sa električnim sijalicama bio teretni brod "Columbia" porinut 1880. godine i imao je ugrađenih 15 sijalica;
- ☞ Da je prvi digitalni elektronski računar pušten u rad 29. jula 1946. Godine; zvao se "ENIAC" (Electronic Numerical Integrator And Computer) i radio je neprestano do 2. oktobra 1955. godine. Bio je težak 27 tona, dimenzija 2,4mx0,9mx30m, zauzimao je 167m² i mogao je da obradi 100 000 kalkulacija u 1 sekundi ;
- ☞ Da je prvi personalni računar za kućnu upotrebu napravila firma IBM 1981. godine;
- ☞ Da je prva Internet domena (web sajt) registrovana 15. marta 1985. godine;
- ☞ Da je prvi kompjuterski miš napravio Dag Engelbart 1964. godine od drveta;
- ☞ Da je prvi prenosivi računar bio "Ozborn 1", zatvarao se poput kutije i imao je ručku za držanje. Pušten je u prodaju 1981. godine;
- ☞ Da je prilikom rada na tastaturi odnos rada lijeve i desne ruke 56% : 44%;
- ☞ Da je Internet pretraživač "Yahoo" dobio ime po liku iz knjige Gulliverova putovanja Dž. Svifta;
- ☞ Da 1m² Sunca sija kao 600 000 sijalica od 100W;
- ☞ Da električna jegulja može da proizvede strujni udar od 650V;
- ☞ Da je električnu stolicu izumio zubar.

Priredio: *Darko Drašković, prof.*

NE LJUTI SE ČOVJEČE

Gelentolozi, naučnici koji proučavaju ljekovito dejstvo smijeha na ljudsko zdravlje, utvrdili su da vedriji ljudi duže žive. Još od pamtivijeka se zna da smijeh blagotvorno djeluje na zdravlje. Smijeh čini da izgledamo mlađi i ljepši. Kad se smijemo, mozak prekida proizvodnju adrenalina i kortizona, hormona stresa, pa se tijelo oslobađa napetosti. Kad se smijemo, luči se serotonin, poznat kao hormone sreće, pa se zato oni koji se češće smiju osjećaju bolje. Smijeh jača naš imuni sistem. Kad se smijemo, angažujemo više od stotinu mišića, od onih na licu do muskulature disajnih organa. Poput lijepe riječi, osmijeh otvara mnoga vrata, pa čak i ona gvozdена. Umanjuje težinu počinjene greške, doprinosi lakšem rješavanju nesporazuma, uliva sigurnost, unosi toplinu...Smijmo se, dakle! Čuveni francuski renesansni pisac Fransoa Rable napisao je: "Smij se, ko hoće da bude čojstven, smijeh je čovjeku zaista svojstven."

Takmičarska muka

Takmičenje - ka' i svaki drugo,
naša muko, a naša i tugo.
A muka bi možda bila manja,
da je Lečić bio bolja stanja,
Kada Leka dođe u bermude,
reče Maroš: „Vidi glave lude!“
I u majicu „ruskija kozaka“,
pa se ljulja k'o na moru barka.
U jedanaest takmičenje počeo,
reče Mauro: „Što je ovo, čočel?“
Sve protiče u velikom jadu,
A Zamjenik ima u nas nadu.
Dok je Dragić pregledao stvari,
brke suče, a muke ga muče.
Gleda tugu, pa govori drugu:
„Milovane, ovi naši đaci,
neće biti državni prvaci.“
Kad je Žana za neuspjeh čula,
kosa joj se na glavi dignula.
Pa i ovo takmičenje prođe.
Da smo zdravo - drugo će da dođe!
Ova škola daće boljih đaka.
Vala biće državnih prvaka!

BY: IV-4

NE LJUTI SE ČOVJEČE

LIdEr BIsEri:

KO ČEKA, TAJ - IZVISI!
Čekam bijelog konja na princu.
(Andrijana)

ZAKON ZAVODNIKA
Profesorka: Navedi mi makar jednu od deset Božijih zapovijesti!
Elvis: Gledaj me - ne diraj me!

DARVINIJADA
Profesorka: Kako se zove naučna teorija po kojoj je čovjek nastao od majmuna?
Andrijana: Majmunaska teorija!

NO MERSI (BEZ MILOSTI)
Prof. Drašković: Hajde, Emile, da odgovaraš.

Emil (molećivo): A nemo'te, nemo'te!
Prof. Drašković: Mo'te, mo'te!

EVA IZ ADAMOVOG NOKTA
Profesorka: Od kojeg je dijela čovječjeg tijela Bog stvorio prvu ženu?
Elvis: Iz nokta!

MUKA MANJE
Prof. Tomović: Šta će vam gramatika u književnosti?!!

PINOKIO
Ako padneš, udarićeš nosem u plafon!
(Dalida)

SURPRIIIIIISE!!!!

Prof. Mijović: Iduće srijede imaćete jedan iznenadni test!

OBARANJE RUKU
Na koju stranu da guram???
(Milica)

NOSILJE
Da li se nose kape u glavu?
(Silvana)

BOG TE VIDEO!
Profesorka: Kojeg je grada
Gilgameš bio vladar? (Uruka)
Anita i Milosava (uglas): Urugvajal!

UMORAN
Ja sam opušten
samo kad sam mrtav.
(Semir)

HOMERSKA FIGURA
Profesorka: Ko je Homer?
Ernad: Homer je ...stilska figura!

RASTANAK
Nenad čita: Uput se je s društvom
rastavila... (s dušom)

UPOZORENJE
Prof. Petrušić: Obratite pažnju
na ovo sad, jer ću prošli čas da vas
pitam.

SVETI SVATI
Nenad čita: Dobro sveti
došli do djevojke... (svati)

VOĆKA DO VOĆKE
- VOĆKICA
Andrijana: Jaje je
voće...

B(M)RAK, B(M)RAK
Sabro čita: Aj, tako te ne želila,
braco,
Nemoj mene davat ni za konja...
(koga)

Priredile:

Milica Gutić, I-5 i Marija Nikolić, IV-3

JU Srednja poljoprivredna škola - Bar

2013. godina